

Krajan

Katholiska protyka

za Hornju Lužicu

na leto

1874.

Sedmy letnik.

H. D.

W Budyšcinje.

3 nakladom towarstwa ss. Cyrilla a Methoda.

W kommissiji knižarnje G. Smolerja.

I. Lěto 1874 ma 365 dnów a dawaja jomu mjeno po Saturnu. (♄)

II. Róczne protwczne znamjenja.

- 1) Rjedzelski pišmit: f.
- 2) Złota liczba: 13.
- 3) Epakty: XXIII.
- 4) Wobwod skónca 7.

III. Zaczmiczja.

1) Skónca: Z dweju zaczyzjom skónca (16. haprha a 10. oktobra) je pola nas druhe (10. oktobra wot do-
pozdnja 10 hobj. 5 minut. hacj pšhipokdnju 12 hobj. 32 minutow) widzecz.

2) Měšacžka: Z dweju zaczyzjem měšacžka (1. meje a 25. oktobra) njeje pola nas žane widzecz.

IV. Štyri lětne časny.

1) Kalěčjo započina so 20. měrca wječor we 8 hobj.; džen a nóc so runataj.

2) Lěčjo započnje so 21. junija popoždnu we 4 hobj.; najbljši džen z najtrótskej nocu.

3) Razyma ma započat 23. septembra rano we 6 hobj.; džen a nóc so runataj.

4) Žyma zastupi 22. decembra w noč w 12 hobj.; najtrótsi džen z najbljšej nocu.

V. Kwatembry abó suche dny.

- 1) We posčje: 25., 27. a 28. februara.
- 2) Po swjatkach: 27., 29. a 30. meje.
- 3) Razymu: 16., 18. a 19. septembra.
- 4) W abwencje: 16., 18. a 19. decembra.

VI. Měbjeske znamjenja abó zna- mjenja zwěrjatnika.

boran,
był,
dwojnita,
rał,

law,
knežna,
waha,
škorpijon,

tišnit,
kozorožt,
wódnj muž,
rybje.

VII. Póšne dny.

1) Póšny póšt (*): za džen jedyntróczne dospołne nashčzenjo z wostajenjom mjasnych jědžow.

2) Wšchědnj póšt (+): same wostajenjo mjasnych jědžow.

3) Wolóženy póšt (*): za džen jedyntróczne dospołne nashčzenjo z dowolnosčju mjasnych jědžow.

Štraje a jich wěrchjo.

Badenska: 278 □ mil 1,461,428 wob.; arcwoj-
woda Bjedrič, rožj. 9. sept. 1826. Bajersta: 1377
□ m.; 4,861,402 wob.; kral Lubwit II., r. 25. aug.
1845. Belgista: 534 □ m.; 4,984,451 wob.; kral
Leopold II., r. 9. hapr. 1835. Cyrkwinšti stat:
214 □ m.; 720,000 wob.; bamž Pins IX. (hrabja Mastai
Ferretti), rožj. 13. meje 1782; wuzwol. 16. jun. 1845.
(Zaty). Dansta: 696 (+ 4,104) □ m.; 1,717,802
(+ 175,074) wob.; kral Šhrystian IX., r. 8. hapr. 1818.
Francowsta: 9,599 (+ 15,139) □ m.; 36,800,000
(+ 6,558,940) wob. Gričifka: 910 □ m.; 1,457,894
wob.; kral Jurij I., r. 24. dec. 1845. Holland (Ni-
žojenška): 596 (+ 32,939) □ m.; 3,592,416 (+
22,277,298) wob.; kral Wilhelm, r. 18. febr. 1817.
Italsta: 5,375 □ m.; 23,368,787 wob.; pod mocu
krala Viktora Emmanuela, r. 24. měrca 1820. Jen-
dželska: 5,762 (+ 246,468) □ m.; 31,817,108
(+ 207,406,356) wob.; kralowna Viktoria, r. 24. meje
1819. Němsta: 9,888 □ m.; 41,058,139 wob.;
kžžor Wilhelm I., wozjewjeny 18. januara 1871.
Portugal: 1,623 (+ 34,888) □ m.; 3,996,000 (+
11,244,149) wob.; kral Lubwit Filip, r. 13. okt. 1838.
Pruska: 6,396 □ m.; 24,693,066 wob.; kžžor-kral
Wilhelm I., r. 22. měrca 1797. Ruska: 11,306
□ m.; 35,644,858 wob. (16,212,167 Skowjanow);
kžžor Franc Žóžef I., r. 18. aug. 1830. Rumunsta:
2,197 □ m.; 3,864,848 wob.; wěrch Korla I., r. 28.
hapr. 1839. Ruska: 377,056 □ m.; 81,912,621 wob.;
kžžor Aleksander II., r. 29. hapr. 1818.

Saksta: 271, ^{as} □ m.; 2,556,244 wob. (53,642
katholikow, 52,097 Serbow). Kral Jan, r. 12. dec.
1801, na trón pšchischof 9. aug. 1854; wožen. 21. nov.
1822 z Amaliu, dč. bajerškoho krala Mafsa Žóžefa r.
13. nov. 1801. — Kronprync Albert, r. 23. hapr. 1828.
wožen. 18. jun. 1853 z Karolu wot Wafsa, r. 5. aug.
1833. — Princсна Hilžbjeta, r. 4. febr. 1830;
wudata wójwobje Ferdinandej wot Genua. — Princ
Jurij, r. 8. aug. 1833, wožen. 11. meje 1859 z Hanu
Mariju, sotru portug. krala, r. 21. jul. 1843; jeju djěc-
su: Mathilda, r. 19. měrca 1863; Bjedrič, r. 25.
meje 1865; Marija, r. 31. meje 1867; Jan Jurij,
r. 10. jul. 1869; Mafš, r. 17. nov. 1870.

Serbista: 761 □ m.; 1,222,000 wob.; wěrch
Milan IV., Dbrenowicz, r. 4. aug. 1852. Španištka:
9,200 (+ 7,762) □ m.; 16,835,000 (+ 6,363,297)
wob. Šhwajcarska: 752 □ m.; 2,669,095 wob.
Šhwajdowsta: 13,775 □ m.; 5,898,890 wob.; kral
Oskar II., r. 21. januara 1829. Turkowsta: 38,934
□ m.; 26,973,000 wob.; sultan Abbul Uzjž, r. 9. febr.
1830. Württembergška: 354 □ m.; 1,818,484
wob.; kral Korla I., r. 6. měrca 1823.

Januar,

wulki różk (31 dnów).

Stónczka Měsacžka
 střadž. křow. ůeb. žuanjo
 h. m. h. m. h. m.

1 Štwórtk	Wobřez. Jězusa.	8	5	4	3		7 11
2 Pjatk	† Mafaria, abta. ☉	8	5	4	4		8 17
3 Sobotu	Daniela, martrarja.	8	5	4	5		st. w.

Njebžela po nowym lěcže. Scž.: Józef so z Jězusem do Nazaretha wróći. Math. 2, 19—23.

4 Njedz.	Benedikt, martraŕki.	8	4	4	6		5 34
5 Póndželu	Telesfera, bamža.	8	4	4	7		6 51
6 Wutoru	Wozjew. Jězusa.	8	3	4	9		8 5
7 Srjedu	Luciana, martrarja.	8	3	4	10		9 16
8 Štwórtk	Bohumila, diakona.	8	3	4	11		10 25
9 Pjatk	† Fortunata, martrarja.	8	2	4	12		11 33
10 Sobotu	Wilhelma, biskopa. ☾	8	2	4	13		st. ran.

1. njedž. po f. 3 Kralach. Scž.: Dwanaczelětny Jězus we templu. Łuk. 2, 42—52.

11 Njedz.	Higina, bamža.	8	1	4	15		12 42
12 Póndželu	Urkadia, martrarja.	8	1	4	17		1 52
13 Wutoru	Bivencia, wuznaw.	8	1	4	18		3 7
14 Srjedu	Hilaria, biskopa.	8	0	4	20		4 24
15 Štwórtk	Mawra, abta.	7	59	4	21		5 41
16 Pjatk	† Marcella, krala.	7	58	4	23		6 54
17 Sobotu	Antonia, abta.	7	57	4	24		7 56

2. njedž po f. 3 Kral. Scž.: Jězus na kwasu we Kana. Jan. 2, 1—11.

18 Njedz.	Jězusowoho f. mjena. ☉	7	56	4	25		st. w.
19 Póndželu	Kanuta, bamža.	7	55	4	27		5 41
20 Wutoru	Fabiana a Bosczana.	7	55	4	28		7 12
21 Srjedu	Haniže, knježny martr.	7	54	4	30		8 42
22 Štwórtk	Vincencia, martrarja.	7	53	4	32		10 7
23 Pjatk	† Ildesonsa, biskopa.	7	52	4	34		11 32
24 Sobotu	Timotheja, biskopa.	7	51	4	35		st. ran.

3. njedž. po f. 3 Kralach. Scž.: Jězus wustrowi hejtmanowoho syna. Math. 8, 1-13.

25 Njedz.	Wobrocž. f. Pawoła. ☾	7	50	4	37		12 56
26 Póndželu	Polikarpa, bisk. martr.	7	48	4	39		2 20
27 Wutoru	Jana Chrysofoma.	7	47	4	41		3 43
28 Srjedu	Juliana, biskopa.	7	46	4	43		5 1
29 Štwórtk	Ottilije, knježny.	7	44	4	44		6 9
30 Pjatk	† Martiny, knježny.	7	43	4	46		7 3
31 Sobotu	Pětra z Kolasta, wuzn.	7	41	4	48		7 44

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Nowe lěto. — 2. Landtag. — 3. Swj. 3 Kralow. —
 25. Pjaczi kwas.

I. Hermanki.

- 2.—15. Cipst (masa). 12. džen płacjenja.
 7. Mjesmacjido (stót, len). Wart (len).
 19. Kinsbork (stót). 26. Kumburk.
 Pšichis pomnjenje: Dolež hermanki pšchecy hišchže pšcheměnjeja, móže tam a sem zmyłk bycz.

II. Měsacžkowe pšcheměnjeja.

- ☉ Połny měsacžk 2. jan. wječor w 8 hodž. 1 min.
 ☾ Posledni bértlk 10. jan. wječor w 8 hodž. 53 min.
 ☀ Młody měsacžk 18. jan. dopołdnja w 8 hodž. 58 min.
 ☾ Přeni bértlk 25. jan. w nočy w 1 hodž. 40 min.

III. Móžne wjedro.

- Januar ma hač 11. žymne dnų, wot 12.—18. poškumřjene, mjehle wjedro; 19.—24. jasne, žymne wjedro ze sněhom; 25. žyma, 26. a 27. deschče; potom hač do kónca žyma.

IV. Chřtwinska prothka.

1. Pšchikazany swjaty džen z nyschporom.
 5. Do božeje mschě poswjecjenje wody, fele a křydy. Započatk swjecjenja domow.
 6. Pšchikazany swjaty džen. Do božeje mschě so wórućha a mara swjecži.
 19. W Šhróscžanskej wosadže a w Kóžencze lubjeny póstny džen k česčži swj. martrarja Bosczana za zwarnowanjo pšched morom a strašchnej šhorosczu.
 20. Lubjenty swjaty džen z nyschporom w Šhróscžanskej, Njebjelczanskej, Radwošskej a Kulowskej wosadže, w Kóšchtrje Marijnej Šwězdže a w Kóžencze. — W Šhróscžicach a Njebjelczicach dospołny wotpusk bratřtwa f. Bosczana. — W Kulowje titularny swjedžen bratřtwa „šfělnikow“, z dospołnym wotpuskcom za sobustawy bratřtwa „šfělnikow“ a „škapulira“; tež swjedžen towarřtwa „Jězusowoho džěčatřtwa“ z dospołnym wotpuskcom a božej mschcy za wotemřjete sobustawy.

Februar,

mały różk (28 dnów).

Słoneczka		Miesiączka	
skadź.	kwow.	nieb.	sk. a. k.
h. m.	h. m.	znajmo	h. m.

Njedzela Septuagesima. Seż.: Dżekacjerjo do winicy pōskani. Math. 20, 1—16.

1 Njedz.	Ignacia, biskopa.	7 39	4 50		st. w.
2 Pōndzjelu	Gżistosczenia s. Mar.	7 38	4 52		5 49
3 Wutoru	Włazija, biskopa.	7 36	4 53		7 1
4 Srjedu	Handr. Korsinskoho.	7 34	4 55		8 11
5 Štwōrtk	Agaty, knjeżny.	7 33	4 57		9 19
6 Pjatk	† Dorotheje, knjeżny.	7 31	4 59		10 28
7 Sobotu	Komualda, abta.	7 29	5 1		11 37

Njedz. Seffagesima. Seż.: Symjo na wschelałej roli. Łut. 8, 4—15.

8 Njedz.	Jana z Mathy, wuznaw.	7 28	5 3		st. ran
9 Pōndzjelu	Haplony, knjeżny.	7 26	5 5		2 48
10 Wutoru	Scholastiki, knjeżny.	7 25	5 6		2 3
11 Srjedu	Franciska Salefskoho.	7 23	5 8		3 19
12 Štwōrtk	Erharda, biskopa.	7 21	5 10		4 33
13 Pjatk	† Tita, biskopa.	7 19	5 11		5 39
14 Sobotu	Valentina, martr.	7 17	5 13		6 32

Njedz. Awintwagesima. Seż.: Dżesus zahoji slepoho. Łut. 18, 31—43.

15 Njedz.	Faustina, martr.	7 15	5 15		7 11
16 Pōndzjelu	Juliany, knjeżny.	7 13	5 17		7 39
17 Wutoru	Anastasia, martrarja.	7 11	5 19		st. w.
18 Srjedu	†* Popjelna srjeda.	7 9	5 21		7 42
19 Štwōrtk	* Mansueta, biskopa.	7 8	5 22		9 12
20 Pjatk	†* Sabota, biskopa.	7 6	5 24		10 39
21 Sobotu	* Maksimiana, biskopa.	7 4	5 26		st. ran.

1. njedzela posta (Inwokavit). Seż.: Dżesus we puscjinje spytowany. Math. 4, 1—11.

22 Njedz.	Štōks. Pētra w Antiochii.	7 2	5 28		12 5
23 Pōndzjelu	* Pētra Damiana, bisk.	7 0	5 29		1 31
24 Wutoru	* Matija, japoschtola.	6 58	5 31		2 52
25 Srjedu	†* Decencia, martrarja.	6 56	5 32		4 4
26 Štwōrtk	* Klaudiana, martrarja.	6 54	5 34		5 1
27 Pjatk	†* Leandra, biskopa.	6 53	5 36		5 45
28 Sobotu	†* Romana, abta.	6 51	5 37		6 16

Wopomnienia hōdne dny:

1. Kralowste dawki.
17. Pōstnich. — Šlōnczenjo kwasnych a toho runjecza wjeselow.
18. Popjelna srjeda a zapocjatk pōstnoho czasa.
25. 27. a 28. Awatember abō suchy dny.

I. Germant.

4. Mjeswacjibko (st., len); Radeberg (st.)
7. Budyšin (st.)
9. Rychbach (koń., stót).
16. Wojerech (st., kl.); Biskopich (kl.); Wostrowc (kl., st.)
18. Großenhain (koń., st., dest.); Bernstadt (st., kl.)
19. Großenhain (kl.)
23. Biskopich (st.)
24. Barschütz (st. kl.)

II. Miesiączkowe pschemēnjenja.

- ☀️ Pōkny mėscaczk 1. febr. pschipołk. w 12 hodź. 33 min.
- ☾ Pōsledni bērtk 9. febr. popołd. w 5 hodź. 26 min.
- ☀️ Młody mėscaczk 16. febr. wjeczor w 8 hodź. 13 min.
- ☾ Prēni bērtk 23. febr. dopołdnja w 11 hodź. 43 min.

III. Mōżne wjedro.

Februar ma na pōkny mėscac (1.) snēh; 2.—3. je deszczojte; 4.—10. mutne wjedro z wētskiami; 12. a 13. sylny wētry Młody mėscaczk (16.) pschimjeje snēh a deszcz; 17.—19. mutne, deszczojte wjedro; 20.—22. jasne. Prēni bērtk (23.) ma zymne, wētskoje wjedro a na to budze jasne hacz do kōnca.

IV. Cyrkwinska prothka.

2. Swjaty dzeń; do bożeje mschē swjeczenjo swēcztow a wobhad.
3. Cyrkwinski swjedžen. Po bożej mschi swjeczenjo swj. Włazijowemu swēcztow a zohnowanjo schijow.
17. Popołdnju zdali so wschitke wuphschenjo z wōltarjom.
18. Cyrkwinski swjaty dzeń; do bożeje mschē swjeczenjo popjeka a potruschenjo z nim. — Zapocjatk schtyrch czj dnjow skoho posta a jutrowneje spowjedže.
22. W Drezdjanach serbske prēdowanjo.
24. Swjaty dzeń z prēdowanjom.

Měrc,

na lětník (31 dnów).

Stónczka Měsacžka
 sth. h. w. m. j. a. h. m. h. m. j. a. h. m.

2. njedžela posta (Meminscere). Scž.: Jězus na Taborje pschetrasnjeny. Math. 17, 1—9.

1 Njedž.	Mikifora, biskopa.	6 48 5 39		6 43
2 Póndželu	* Symplicia, bamža.	6 46 5 41		st. w.
3 Wutoru	* Annigundy, kral. ☉	6 43 5 43		5 59
4 Srjedu	†* Razimira, wuznam.	6 41 5 44		7 8
5 Štwórtk	* Gerastina, puštnika.	6 38 5 46		8 16
6 Pjatt	†* Konona, martarja.	6 36 5 48		9 26
7 Sobotu	* Domascha z Alwina.	6 34 5 50		10 36

3. njedž. posta (Dkuli). Scž.: Jězus wuhna žkoho ducha. Luk. 11, 14-28.

8 Njedž.	Jana wot Boža, wuzn.	6 32 5 52		11 49
9 Póndželu	* Cyrilla a Methoda.	6 30 5 53		st. ran.
10 Wutoru	* Attale, abta.	6 28 5 55		1 4
11 Srjedu	†* Konstantina, wuzn. ☾	6 26 5 57		2 18
12 Štwórtk	* Grehorja I., bamža.	6 24 5 59		3 26
13 Pjatt	† Eufrazije, knježny.	6 21 6 0		4 23
14 Sobotu	* Mathildy, kralowny.	6 19 6 1		5 7

4. njedž. posta (Dátare). Scž.: Jězus nasheji z 5 khlěbami 5000 ludži. Jan. 6, 1—15.

15 Njedž.	Zacharije, bamža.	6 17 6 2		5 38
16 Póndželu	* Heriberta, biskopa.	6 15 6 4		6 1
17 Wutoru	* Patricia, biskopa.	6 13 6 6		6 20
18 Srjedu	†* Narcissa, biskopa. ☉	6 10 6 8		th. w.
19 Štwórtk	* Józefa, patr. chrk.	6 8 6 9		8 8
20 Pjatt	†* Theodosia, martr.	6 5 6 11		9 38
21 Sobotu	* Benedikta, abta.	6 3 6 13		11 10

5. njedž. posta (Juwita). Scž.: Židža chcedža Jězusa kamjenjowacž. Jan. 8, 46—59.

22 Njedž.	Ottaviana, diafona.	6 1 6 15		th. ran.
23 Póndželu	* Theobula, měšcnika.	5 59 6 17		12 36
24 Wutoru	* Gabriela, arcjandž. ☾	5 56 6 18		1 54
25 Srjedu	†* Prizjewj. s. Mar.	5 54 6 20		2 59
26 Štwórtk	* Emmanuela, martr.	5 52 6 22		3 48
27 Pjatt	†* 7 boloscž. s. Marije.	5 50 6 24		4 22
28 Sobotu	* Guntrama, krala.	5 47 6 25		4 47

6. njedž. posta: Botmonczka (Palmarum). Scž.: Jězusowu stawnu wucž do Jeruzalema. Math. 21, 1—9.

29 Njedž.	Wiktoria, martarja.	5 45 6 27		5 6
30 Póndželu	* Kwirina, martarja.	5 43 6 29		5 21
31 Wutoru	* Balbiny, knježny.	5 41 6 31		5 32

Wopomnjenja hódne dnų;
 31. Kralowsta renta.

I. Germani.

2. Nowofalc (st.);	11. Wóspork (st.);
Stokpin (st., fl.)	Minakal (st.)
3. Bart (st.); Łaz	16. Bistopicy (st.);
(st., fl.); Eisen-	St. Drežďžany (fl.)
berg (st.)	17. 18. Stare Drež-
4. Mješowacžisko st. l.	đžany (fl.)
7. Žitawa (fl.)	23. Lubij (soń., st.);
9. Hakschtrow (fl.);	Polcznica (st.);
Nowe Drežďžany	Mužatow (st. fl.)
(soń., st.); Žitawa	24. Polcznica (fl.)
(soń., st.); Kych-	26. Kamjenc (st.);
bach (st. fl.); Kych-	Wulke Žbžary (st.)
wald (st., fl.)	28. Budyšchin (fl.)
10. Hakschtrow (fl.);	30. Budyšchin (st.,
N. Drežďžany (soń.,	fl.); Kulow (st. fl.)
st.); Žitawa (fl.)	31. Budyšchin (fl.)

II. Měsacžkowe pscheměnjenja.

- ☾ Połny měsacžk 3. měrc a rano w 6 hodž. 19 min.
- ☾ Posledni bértk 11. měrc a dopožd. w 10 hodž. 31 minut.
- ☾ Młody měš. 18. měrc a rano w 6 h.
- ☾ Přeni bértk 24. měrc a w noč w 11 hodž. 29 min.

III. Mőžne wjedro.

Měrc ma wot 1.—5. žymne, jěre dnų; wot 6.—9. czoplišho. Posledni bértk (11.) ma hačž do 16. rjany čas; 17.—19. rano žyma, wodnjio rjenje; 21. desčęž a sněh; 22. žyma; 24. rjenje; 30. žyma a sněh; 31. khlódbne wjedro.

IV. Chrkwinsta próthka.

1. Njedžela po suchich dnach.
19. Chrkwinsti swjaty džen.
21. Pópoždnu so bože martry a swjeczata na wokrariach z fijałkojtej pšachtu zawěšča.
22. W Radworju titularny swjedžen bratrstwa „Jězusoweje smjertneje sthšnosče“ a dospołny wotpušt.
25. Pšikazany swjaty džen z nhschorom.
29. Do božeje mšče swjeczjenje bołmity a wótkhad. Zapoczatt martrownoho tydženja.
31. Passion swj. Marka.

Junij,

śmażnik (30 dnów).

Ślōnczka Měsaczka

řhadz. řhow. nřeb. řnow. řh. a řh. řh. m. řh. m. řh. m. řh. m.

1 Pōndzeliu	Gratiniana, martrarja.	3 52 8 4		10 4
2 Wutoru	Eugenia, bamža.	3 51 8 5		11 0
3 Srjedu	Paule, knjeźny.	3 50 8 6		11 42
4 Štwórtk	Božoho hord. Čěla.	3 50 8 6		ř. ran.
5 Pjatk	† Bonifacia, biskopa.	3 50 8 7		12 12
6 Sobotu	Norberta, biskopa.	3 50 8 8		12 34

2. njeźzela po Swjatkach (1. po S. Trojicy). Scj.: Pšchirunanjo wo mulfej wjećjeri. Łuť. 14, 16—24.

7 Njeźz.	Vitariona, martr.	3 49 8 9		12 52
8 Pōndzeliu	Medarda, biskopa.	3 49 8 10		1 6
9 Wutoru	Feliciana, martrarja.	3 48 8 10		1 20
10 Srjedu	Marhathy, kralowny.	3 48 8 11		1 34
11 Štwórtk	Dokřow. bož. Čjžka.	3 47 8 12		1 50
12 Pjatk	† Jana z Fakundo.	3 47 8 13		2 10
13 Sobotu	Antonia z Paduy.	3 46 8 14		2 38

3. njeźzela po Swjatkach (2. po S. Trojicy). Scj.: Pšchirunanjo wo zhubjenej womcy. Łuť. 15, 1—10.

14 Njeźz.	Erasma, biskopa.	3 46 8 14		řh. w.
15 Pōndzeliu	Vita, martrarja.	3 46 8 14		10 9
16 Wutoru	Vennona, biskopa.	3 46 8 15		10 51
17 Srjedu	Desariona, puřnik.	3 46 8 15		11 19
18 Štwórtk	Marcelliana, martrarja.	3 46 8 16		11 40
19 Pjatk	† Gervasia, martrarja.	3 36 8 16		11 54
20 Sobotu	Silveria, bamža.	3 46 8 16		řh. ran.

4. njeźzela po Swjatkach (3. po S. Trojicy). Scj.: Bohaty popis rybow. Łuť. 5, 1—11.

21 Njeźz.	Aloisa z Gonzaga, w. 3	3 46 8 17		12 7
22 Pōndzeliu	Paulina, biskopa.	3 46 8 17		12 18
23 Wutoru	Agripiny, knjeźny.	3 46 8 17		12 29
24 Srjedu	Naroda ř. Jana.	3 47 8 17		12 40
25 Štwórtk	Wilhelma, abta.	3 47 8 17		12 52
26 Pjatk	† Jana, martrarja.	3 48 8 17		1 8
27 Sobotu	Ladislawa, krala.	3 48 8 17		1 31

5. njeźzela po Swjatkach (4. po S. Trojicy). Scj.: Sprawnosć farizejow. Math. 5, 20—24.

28 Njeźz.	Ireneja, biskopa.	3 49 8 17		1 59
29 Pōndzeliu	Pětra a Pawoła.	3 49 8 17		ř. w.
30 Wutoru	Alpiniana, měřchnika.	3 49 8 17		9 41

Wopomnjenja hōdne dnų:

16. Wuzwolenřki djeń ř. S. bamža Piufa IX.
30. Kralowřka renta.

I. Hermanki.

3. Njeswacźidko (řt.)
8. Grořenhajn (toń., řt., desť.)
9. Grořenhajn (řt.)
10. Minakaf (řt., řt.)
15. Rychwałd (řt., řt.)
17. Radeberg (řt.)
22. Ğuczina (řt., řt.); Muzakow (řt., řt.)
24. Wōřlink (řt., řt.); Wjelećjin (řt., řt.); Pōkćznica (řt.)
29. Nowe Dreźbžany (řt.)
30. Bart (řt.).

II. Měsacźlowe pšcheměnenjenja.

- ☾ Posľebni bėrtk 7. jun. popoľdnju w 2 hodź. 16 min.
☉ Młodų mėsacźľ 14. jun. rano w 7 hodź. 50 min.
☽ Prěni bėrtk 21. jun. wjećzor w 8 hodź. 59 min.
☾ Poľny mėsacźľ 29. jun. wjećzor w 7 hodź. 46 min.

III. Mōźne wjedro.

Ğunij je wot 2.—4. zymny; 5. zymny desćeć; 7.—9. ćzopke desćeće, na to rjenje; 14. wěřfiki; 21. desćeć, na to rjenje; 26. desćeć; 28. rjenje; 29. wětr a desćeć; 30. pohmurjene wjedro.

IV. Ğyrkwinska prořka.

4. Pšchikazany swjaty djeń ze řwjeczenjom pšchez 8 dnów. Šwjedźeńřki wobřhad z božim Ğjžkom ř řchtyřjom woftařkam.
11. Ğyrkwinski swjaty djeń z wobřhadom.
16. Ğyrkwinski swjaty djeń. Patrona řerbistoho kraja.
24. Šwjaty djeń.
29. Pšchikazany swjaty djeń. Dospoľny wotpusik dla řchecřanřteje muzyby.

Julij,

prażnik (31 dnów).

Skónczka Měsacžka

řhadž. řhov. njeb. gnomio řh. a řh. b. m. ř. m. njeb. gnomio řh. a řh. b. m.

1 Srjedu	Theobalda, puřniku.	3 50	8 16		10 15
2 Štwórtk	Domapytanja ř. Mar.	3 51	8 16		10 39
3 Pjatk	+ Anatolia, biskopa.	3 52	8 16		10 59
4 Sobotu	Profopa, abta.	3 53	8 15		11 14

6. njeđzela po Šwjatkach (5. po Š. Trojicy). Šcž.: Jězus našyci ze 7 řhlěbami 4000 ludži. Mark. 8, 1—9.

5 Njeđz.	Michala wot Šwjatyř.	3 53	8 15		11 28
6 Póndželu	Dominiķi, řnježny. ☾	3 54	8 15		11 40
7 Wutoru	Willebalda, biskopa.	3 55	8 14		11 55
8 Srjedu	Řhilianu, martrarja.	3 56	8 14		řt. ran.
9 Štwórtk	Veroniki.	3 57	8 13		12 14
10 Pjatk	+ Rufiny, řnježny.	3 57	8 12		12 37
11 Sobotu	Briceia, martrarja.	3 58	8 11		1 10

7. njeđzela po Šwjatkach (6. po Š. Trojicy). Šcž.: Profetojo we mewcžich drařtař. Mat. 7, 15—21.

12 Njeđz.	Jana Gualberta, abta.	3 59	8 10		1 56
13 Póndželu	Marhaty, řnježny. ☾	4 0	8 9		2 58
14 Wutoru	Bonaventury, biskopa.	4 2	8 8		4 10
15 Srjedu	Hendriřa, řkala.	4 3	8 7		řh. w.
16 Štwórtk	Š. Marije na Karmelu.	4 4	8 6		10 0
17 Pjatk	+ Aleřsia, wuznaw.	4 5	8 5		10 13
18 Sobotu	Kamilla z Lellis.	4 6	8 4		10 25

8. njeđzela po Šwjatkach (7. po Š. Trojicy). Šcž.: Njeřpawny muřnicar. Łuř. 16, 1—9.

19 Njeđz.	Wincencia z Paula, wuzn.	4 8	8 3		10 35
20 Póndželu	Řieronyma Nemilianu.	4 9	8 2		10 46
21 Wutoru	Praksedy, řnježny. ☾	4 10	8 0		10 58
22 Srjedu	Mar. Madlenu, pořutu.	4 12	7 59		11 11
23 Štwórtk	Apollinara, biskopa.	4 13	7 57		11 30
24 Pjatk	+ Řhryřtyny, řnježny.	4 15	7 56		11 56
25 Sobotu	Jakuba, řtarř. řap.	4 16	7 55		řh. ran.

9. njeđzela po Šwjatkach (8. po Š. Trojicy). Šcž.: Jězus řřaka na Jeruzalem. Łuř. 19, 41—47.

26 Njeđz.	Řany, macž. ř. Marije.	4 17	7 54		12 31
27 Póndželu	Pantaleona, martrarja.	4 18	7 53		1 22
28 Wutoru	Řiktora I., bamža.	4 20	7 51		2 30
29 Srjedu	Marthy, řnježny. ☾	4 22	7 50		3 51
30 Štwórtk	Abbonu, martrarja.	4 23	7 49		řt. w.
31 Pjatk	+ Řgnacia z Łojola, wuzn.	4 25	7 47		9 20

Wopomnjenja hódne dny:
23. Započatk řřowých dnów.

I. Šermanķi.

1. Měřmarčidło (řt.)
2. Ğuřta (řt., řl.)
6. Džěže (řt., řl.);
- Biřkopich (řt.);
- Bernřtadt (řt.);
- Řhřchbach (řt. řl.)
8. Minatař (řt., řl.)
18. Žitawa (řt., řl.)
20. Połěžnica (řt.);
- Řubij (řt., řl.)
27. Wóřport (řt.)
29. Wulke-Řbžary (řt.)
30. Kamjenc (řt.)

II. Měřacžkowe řřheměnenja.

- ☾ Pořledni běřtk 6. řul. wječřor w 6 hodž. 59 min.
- ☉ Wřtoby měřacžk 13. řul. popořdnju w 5 hodž. 26 min.
- ☾ Přeni běřtk 21. řul. popořdnju w 2 hodž. 29 min.
- ☉ Pořny měřacžk 29. řul. rano w 5 hodž. 40 minut.

III. Řožne wjedro.

Julij ma 2. pořřmurjene wjedro; 4. řhěřje žyma; 4.—8. jara čřopto; 10. w noč řhlne řhřmanjo a žiwř; 11. wjele deřčęža; 13. řjane a wulka čřoptota; wokoło 21. njeřobřtajne wjedro, na to zařy řačž do 28. řjenje a čřopto; 29. deřčęž a potom řačž do řónca deřčęžojte wjedro.

IV. Šřkřwinřa prořřka.

2. Šwjaty džen. Proceřiony do Řožanta dženja.
13. Řubjenty řwjaty džen Njeřjelčzanřteje wořady z přebowanjom a wobřhadom wokoło polow.
16. Šwjeđžen řřapulira.
22. Šwjaty džen; řermuřřa w Šchpřtalu.
25. Šwjaty džen.
30. Rano w 1/26 hodž. wotřhad proceřiona z Řhřořčię ř řwjatej řanje, do Řilipsdorfa a Řumburka.
31. Rano w 1/26 hodž. wotřhad proceřiona z Budyřřhina do Řumburka.

August,

žnjeńc (31 dnów).

Śiōnczka Měsaczka

šťhabz.	řhow.	řjeb.	řnomio	šťh. a řh.
h. m.	h. m.			h. m.

1 Sobotu || Pětra w rjećazach. || 4 25 7 45 || 9 34
10. njeźzela po Śwjatkach (9. po Ś. Trojicy). Ścź.: Farizej a cřónil we templu. Łuc. 18, 9—14.

2 Njeźz.	Alfonsa z Liguori, bisk.	4 26 7 43		9 48
3 Pōńdźelu	Řidije.	4 28 7 41		10 2
4 Wutoru	Dominiřa, wuznaw. ☾	4 30 7 40		10 19
5 Řrjedu	Řswalđa, martrarja.	4 31 7 39		10 41
6 Śtwórtř	Řormisďy, bamža.	4 33 7 37		11 10
7 Pjatt	†* Donata, biskopa.	4 35 7 35		11 49
8 Sobotu	Řyriaka, martrarja.	4 36 7 33		řt. ran.

11. njeźzela po Śwjatkach (10. po Ś. Trojicy). Ścź.: Ĺėzus muřtrowi hřuchoněmořo. Mark. 7, 31—37.

9 Njeźz.	Řhětana, wuznawarja.	4 37 7 32		12 45
10 Pōńdźelu	Řawrjeńca, martrarja.	4 39 7 30		1 53
11 Wutoru	Řusanny, řnjeźny.	4 41 7 28		3 9
12 Řrjedu	Řlary, řnjeźny. ●	4 43 7 26		4 27
13 Śtwórtř	Řippolita, martrarja.	4 45 7 24		5 44
14 Pjatt	†* Řusebia, wuznawarja.	4 46 7 22		6 57
15 Sobotu	Do nj. wzac. s. Mar.	4 47 7 20		řh. w.

12. njeźzela po Śwjatkach (11. po Ś. Trojicy). Ścź.: Miřořćiwny Samaritan. Łuc. 10, 23—37.

16 Njeźz.	Řoachima, nana ř. Mar.	4 49 7 18		8 52
17 Pōńdźelu	Řiberata, abta.	4 50 7 16		9 4
18 Wutoru	Řeleny, řhěźorny.	4 52 7 14		9 17
19 Řrjedu	Řudwiřa, biskopa.	4 53 7 12		9 32
20 Śtwórtř	Řernarda, abta. ☾	4 54 7 11		9 54
21 Pjatt	†* Řoanny Řrancyřki.	4 56 7 9		10 24
22 Sobotu	Řimořheja, martrarja.	4 58 7 7		11 7

13. njeźzela po Śwjatkach (12. po Ś. Trojicy). Ścź.: Ĺzesacjo wuřadni mužřy. Łuc. 17, 11—19.

23 Njeźz.	Řilipa Benicia, wuzn.	5 0 7 4		řh. ran.
24 Pōńdźelu	Řartořmja, japořćtota.	5 2 7 2		12 6
25 Wutoru	Řudwiřa, řrala.	5 3 7 0		1 22
26 Řrjedu	Řebalđa, wuznawarja.	5 4 6 58		2 48
27 Śtwórtř	Řőzefa z Řalasanca. ●	5 6 6 56		4 19
28 Pjatt	† Řawřćřyna, biskopa.	5 8 6 54		5 49
29 Sobotu	Řabiny, martrarři.	5 10 6 52		řt. w.

14. njeźzela po Śwjatkach (13. po Ś. Trojicy). Ścź.: Niřto nje mōže dwěmaj řnjeźomaj řuzicź. Mat. 6, 24—33.

30 Njeźz.	Ř. Řandźelow pěřton.	5 11 6 50		8 7
31 Pōńdźelu	Řajmunda, wuznawarj.	5 12 6 48		8 24

Řopomnjenja hōdne dnų: 1. Řralořře dawři. — 9. Řařtupny řjeń 3. Ř. řrala Řana na trōn. — 23. Řōńc přownyř dnōw.

I. Řermanři.

1. Ĺudyřin (řl.)	11. Ĺart. (řt.); Łaź
3. Ĺudyřin (řt., řl.); Řulow (řt., řl.); Ĺifenberg (řt.)	12. Ĺinakař (řt.)
4. Ĺudyřin (řl.)	17. Ĺumburř (řt., řl.)
5. Ĺjeřwacźidko (řt.)	19. Ĺadeberg (řt.)
10. Ĺořtrowc (řt.); Ĺtankař (řt.); Ĺinsport (řt.)	24. Ĺařćřtrow (řt.); Ĺōřport (řt., řl.); Ĺamnowy (řt., řl.)
	25. Ĺařćřtrow (řl.)

II. Ĺěsacźkowe přcheměńjenja.

- ☾ Ĺořř. řěrtř 4. aug. w noć w 11 h. 44 m.
● Ĺřkōdy mėř. 12. aug. rano. w 4 h. 57 m.
☾ Ĺřěni řěrtř 20. aug. rano. w 7 h. 51 m.
☾ Ĺořny mėř 27. aug. popořd. w 2 h. 26 m.

III. Ĺōźne wjedro.

Ĺugust zapocźina řo z wōźnyř wjedrom; 4. wjele řeřćeja; 6. wodnjo řjenje, w noć řhna; 7. řrimanjo a řliwř; 8. řjenje; 9.—14. wřćědnje řeřće; 17. řjenje; 18. řhne řrimanjo, wěřřil, řliwř; 20. řeřće a wěřřil, na to hać do řōńca nje wōřřtajne, najbōle mořre wjedro.

IV. Ĺyřkwinařta prořřta.

- W Ĺōřćřtře ĹariņeĹ Ģwěźďe a w Ĺumburřu dořpokny wotpuřřil „Řorci-uncula.“
- Śwjaty řjeń.
- Rano w 7 hōď. wotřhad proceřiona z Ĺhrořćic do Ĺōřmeborřa.
- Řřćikazany řwjaty řjeń. Do řožeje miřćě řwjećěńjo řelow.
- W Ĺadworřu dořpokny wotpuřřil a řermuřřta.
- W Ĺōřćřtře Ĺar. Ģwěźďe dořpokny wotpuřřil.
- Śwjaty řjeń. W Ĺjebjelćicach dořpokny wotpuřřil bratřřtwa řwř. Ĺořćjana.

September, požnjeće (30 dnów).

Stónčžka Měšacžka

šhadž. křow. měš. měš. a kř. h. m. h. m. měš. měš. h. m.

1 Wutoru	Egibia, abta.	5 13 6 46		8 44
2 Srjedu	Scžěpana, krala.	5 15 6 43		9 10
3 Štwórtk	Bazilisy, knježny. ☾	5 17 6 41		9 47
4 Pjatk	† Kofalije Panormit.	5 18 6 38		10 37
5 Sobotu	Kawrzejica, Justinaua.	5 20 6 36		11 42

15. nježdžela po Šwjatkach (14. po Š. Trojich). Ščž.: Morwy młobženc we Naim. Luc. 7, 11—16.

6 Njedž.	Albina, biskopa.	5 22 6 33		st. ran
7 Póndželu	Meginy, knježny.	5 23 6 31		12 56
8 Wutoru	Naroda s. Marije.	5 25 6 29		2 13
9 Srjedu	Korbiniana, biskopa.	5 26 6 26		3 29
10 Štwórtk	Mikławšča Tolent. ☉	5 28 6 24		4 43
11 Pjatk	† Syacinta, martrarja.	5 29 6 22		5 55
12 Sobotu	Guidona, wuznawarja.	5 31 6 20		š. w.

16. nježdžela po Šwjatkach (15. po Š. Trojich). Ščž.: Jezus wustrowi wobukaweho. Luc. 14, 1—11.

13 Njedž.	Mjena s. Marije.	5 33 6 17		7 10
14 Póndželu	Powyschenja s. Rščiž.	5 34 6 15		7 23
15 Wutoru	Nikomeda, martrarja.	5 36 6 13		7 37
16 Srjedu	†* Kornelia, bamža.	5 37 6 11		7 55
17 Štwórtk	Lamberta, biskopa.	5 39 6 9		8 21
18 Pjatk	†* DomaschazWillanova.	5 41 6 7		8 58
19 Sobotu	†* Januaria, biskopa. ☾	5 42 6 5		9 49

17. nježdžela po Šwjatkach (16. po Š. Trojich). Ščž.: Rajwjetšča kážnja w zafonju Mat. 22, 35—46.

20 Njedž.	Eustachia, martrarja.	5 43 6 3		10 56
21 Póndželu	Mateja, japoschtola.	5 44 6 1		š. ran.
22 Wutoru	Mauricia, martrarja.	5 46 5 58		12 16
23 Srjedu	Thekle, knježny.	5 48 5 56		1 44
24 Štwórtk	Kuperta, biskopa.	5 50 5 53		3 14
25 Pjatk	† Gerarda, biskopa. ☉	5 51 5 51		4 44
26 Sobotu	Justiny, martrařki.	5 53 5 48		6 14

18. nježdžela po Šwjatkach (17. po Š. Trojich). Ščž.: Jezus wustrowi wječniwoho. Mat. 9, 1—8.

27 Njedž.	Damiana, martrarja.	5 55 5 46		st. w.
28 Póndželu	Wjacławta, wójwody.	5 57 5 44		6 46
29 Wutoru	Michala, arcjandžela.	5 58 5 42		7 11
30 Srjedu	Hieronyma, měšchnika.	5 59 5 40		7 44

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Zapoczatk hoitny.
- 16., 18. a 19. Kwatember.
30. Kralowška renta.

I. Šermanki.

2. Njeswačiblo (st.)	21. Bart (st., kl.);
3. Rychbach (toń., st.)	Kanjenc (st., kl.);
5. Kinsbórt (st.);	Wostrowc (st., kl.)
Žitawa (kl.)	23. Połčznica (st.)
7. Bistopich (st.);	24. Połčznica (kl.)
Grošenhajn (toń.,	28. Wojerecy (st., kl.,
st., dest.); Žitawa	wořm.); Biskopi-
(toń., kl.)	ch (kl.)
8. Wołbramecy (st.,	28.—4. okt. Lipřt
kl.); Grošenhajn	(bětn. masa).
kl.)	29. Wóřlinc (st.);
9. Winařak (st., kl.)	Wjelecžin (st., kl.)
10. Mužafow (st., kl.)	30. Šnřta (st., kl.)
14. Džže (st., kl.)	

II. Měšacžkowe pšcheměnjena.

- ☾ Pořl. běrtk 3. sept. rano w 5 h. 52 m.
- ☉ Mědy měř. 10. sept. wječor w 7 h. 8 m.
- ☽ Přeni běrtk 19. sept. w noč w 12 h. 3 m.
- ☾ Pořny měř. 25. sept. dopoř. w 11 h. 4 m.

III. Móžne wjedro.

September je hačž do 5. wěřfkojty, rano mróz; 6. čjoply deshečž z hrimanjom; 8. stajny deshečž; 10. rjenje; 12. zamróčžene; 13.—14. mróz a nóčne lóhke mjerznenjo; 15. štončžne a čjople; 16.—17. zamróčžene; 18. rano kurjawa a kětrje zyma; 19. rjenje; na to wěřfiki a zymny čas; 25. rjenje; potom wěřfkojty hačž do řonca.

IV. Štrkwinska prothka.

5. Rano w 1/26 wotřhad procesiona z křóřtra Mar. Šwěždž do Šrupki.
6. Wuzwolny džei budyšchinskořo tačhanta Łudwika.
8. Pšchitazany řwjaty džei. Proceřiony do Kóžanta džaja.
9. Titularny řwjedžei řerbřteje cyrkwoje w Bndyšchinje a řermušča.
- 16., 18. a 19. pořt řuchich dnów.
21. Šwjaty džei.
27. W Dreždžanach řerbřte předomano.
29. Šwjaty džei.

Oktober, winowc (31 dnów).

Stónczka Měšaczka

šthabž. křow. wěb. žmajo šth. a šh. h. m. h. m. h. m. h. m.

1 Štwórtk	Remigia, biskopa.	6	0	5	37		8	30
2 Pjatk	† Džhona, biskopa. ☾	6	2	5	35		9	32
3 Sobotu	Józefa z Kupertina.	6	3	5	33		10	43

19. nježela po Šwjatkach (18. po S. Trojicy). Šcj.: Kwasna hošćina krala. Mat. 22, 2—14.

4 Njeđz.	Móžarija swj. Mtarije.	6	5	5	31		š. ran.	
5 Póndželu	Placida, martrarja.	6	7	5	29		12	0
6 Wutoru	Brunona, biskopa.	6	9	5	27		1	18
7 Šrjedu	Marka, bamža.	6	11	5	24		2	33
8 Štwórtk	Birgity, wudowy.	6	12	5	21		3	45
9 Pjatk	† Dionysia, biskopa.	6	13	5	19		4	54
10 Sobotu	Franciska z Borgia. ☉	6	15	5	17		6	3

20. nježela po Šwjatkach (19. po S. Trojicy). Šcj.: Žezus wuštrowi kralikowoho syna. Jan. 4, 46—53.

11 Njeđz.	Gereona, martrarja.	6	17	5	15		š. w.	
12 Póndželu	Maximiliana, biskopa.	6	19	5	13		5	44
13 Wutoru	Eduarda, krala.	6	20	5	11		6	1
14 Šrjedu	Kallista, bamža.	6	22	5	9		6	24
15 Štwórtk	Theresije, knježny.	6	24	5	7		6	55
16 Pjatk	† Gawła; Ludmille.	6	26	5	5		7	39
17 Sobotu	Jadwigi, wudowy.	6	28	5	2		8	40

21. nježela po Šwjatkach (20. po S. Trojicy). Šcj.: Njesmilny wotročk. Mat. 18, 23—35.

18 Njeđz.	Lukascha, scženika. ☾	6	29	4	59		9	53
19 Póndželu	Pětra z Alkantara.	6	30	4	57		11	15
20 Wutoru	Jana z Kanta, wuzu.	6	32	4	56		š. ran.	
21 Šrjedu	Wórschule, knježny.	6	34	4	54		12	41
22 Štwórtk	Severa, biskopa.	6	36	4	52		2	9
23 Pjatk	† Severina, biskopa.	6	37	4	50		3	38
24 Sobotu	Kafaela, arcjandžela.	6	39	4	48		5	8

22. nježela po Šwjatkach (21. po S. Trojicy). Šcj.: Wo danškim pjemjezu. Mat. 22, 15—21.

25 Njeđz.	Šhryfanta, martrarja. ☉	6	41	4	46		6	40
26 Póndželu	Umauda, biskopa.	6	43	4	44		š. w.	
27 Wutoru	Florenca, martrarja.	6	45	4	42		5	39
28 Šrjedu	Symana a Judy, jap.	6	46	4	41		6	21
29 Štwórtk	Eusebije, knježny.	6	48	4	39		7	18
30 Pjatk	† Theodorita, měšćnik.	6	49	4	37		8	29
31 Sobotu	Wolfganga, biskopa.	6	51	4	35		9	46

Wopomnjenja hódne dnų:

1. Dawł za wopaleńsku pokadnicu.
15. Parschonski a rjemjesniški dawł.

I. Šermanki.

- 4.—11. Šipst(masa); 13. Rubij (šl.)
- 11—17. pjaćenjo.) 14. Minatał (šl., šl.);
5. Šuczina (šl., šl.); Rubij (šl.)
- Šchérachow (šl., 19. Wóšport (šl.);
- šl.); Kafeč (šl.); Stare Dreždžany
- Rychbach (šon., (šl.); Rychwałd
- šl.); Nowofale(šl.) (šl., šl.); Šinsport
7. Njeswadžido (šl., (šl.)
- len); Radeberg(šl.) 21. Stare Dreždžany
12. Šulow (šl., šl.); (šl.)
- Rubij (šl., šl.); 28. Wulle Ždžary
- Šifkopich (šl.) (šl.)

II. Měšaczkowe pšheměnjenja.

- ☾ Posledni bértk 2. okt. popođnju w 2 hodž. 36 min.
- ☉ Młody měšaczk 10. okt. pšhipođnju w 11 hodž. 59 min.
- ☾ Přeni bértk 18. okt. popođnju w 2 hodž. 27 min.
- ☉ Połny měšaczk 25. okt. dopođnja w 8 hodž. 18 min.

III. Móžne wjedro.

Oktober ma pšchi spocjatzu nělotre rjane dnų; 3.—9. torhate wětřki a něšto desčćja; 10.—11. rjane, ale žymne wjedro; 12.—17. desčćj a mšhowojty čas; 18. rjenje; 24.—26. štajne desčćje; 26. hač do šónca mróžy a mšhowojte dnų.

IV. Šhrtwinška prothka.

3. Pšhipođnju wotšhad procesiona z Šhřóšćie do Šulowa.
4. W Radworju šwjedžen pošwjećjenja chřtknje a kermušča. W Šulowje přeni wotpušt.
11. W Šulowje kermušča a druhi wotpušt.
18. We Wotrowje kermušča.
21. Šhrtwinški šwjaty džen a kermušča we kšóšćtrje Mar. Šwěždže.
25. W Šhřóšćicach kermušča.
28. Šwjaty džen.

November,

nazymniſ (30 dnów).

Śloneżka Měſacżka
 ſhabż. khw. njeb. znanjo ſth. a kh.
 h. m. h. m. njeb. znanjo h. m.

23. njebzela po Swjatkach (22. po S. Trojicy). Scż.: Dżezus
 wożiwu Jairowu dżowku. Math. 9, 19—26.

1 Njedz.	Wſitkich Swjat. ☾	6 53 4 33		11 5
2 Póndżelu	Wſchěch khud. duſch.	6 55 4 31		ſt. ran.
3 Wutoru	Malachije, biſkopa.	6 56 4 29		12 21
4 Srjedu	Korſk Boromejſtoho.	6 58 4 28		1 35
5 Ętwórtk	Zacharije, nana ſ. Jan.	7 0 4 26		2 44
6 Pjatk	† Leonarda, abta.	7 1 4 25		3 51
7 Sobotu	Amaranta, martrarja.	7 3 4 23		5 3

24. njebzela po Swjatkach (23. po S. Trojicy). Scż.: Pjanta mjeż
 dobrym ſymjenjom. Mat. 13, 24—30.

8 Njedz.	Bohuměra, biſkopa.	7 5 4 22		6 13
9 Póndżelu	Theodora, martrarja. ☉	7 6 4 20		7 25
10 Wutoru	Trifona, martrarja.	7 8 4 19		kh. w.
11 Srjedu	Měrcżina, biſkopa.	7 10 4 17		4 57
12 Ętwórtk	Měrcżina, banża.	7 12 4 15		5 37
13 Pjatk	† Stanisława Koſtki, wuz.	7 14 4 14		6 32
14 Sobotu	Sivina, biſkopa.	7 15 4 12		7 40

25. njebzela po Swjatkach (24. po S. Trojicy). Scż.: Zonopome
 żorno. Mat. 13, 31—35.

15 Njedz.	Herty, knjeżny. Leopolda.	7 16 4 11		8 58
16 Póndżelu	Othmara. Edmunda.	7 18 4 10		10 21
17 Wutoru	Hrehorja Dżimpeżin. ☾	7 20 4 8		11 44
18 Srjedu	Hefichia, martrarja.	7 22 4 7		kh. ran.
19 Ętwórtk	Hilżbjetu, wudowy.	7 23 4 6		1 9
20 Pjatk	† Feliksa z Valois.	7 25 4 5		2 35
21 Sobotu	Alberta, biſkopa.	7 27 4 4		4 3

26. a poſl. njebzela po Swjatkach (25. po S. Trojicy). Scż.:
 Zapuſczenio Jeruzalema. Mat. 24, 15—35.

22 Njedz.	Ćacilije, knjeżny.	7 29 4 2		5 35
23 Póndżelu	Klimanta, banża. ☉	7 30 4 1		7 10
24 Wutoru	Chryſogona, martrarja.	7 32 4 0		8 44
25 Srjedu	Khatyrny, knjeż. martr.	7 33 3 59		ſt. w.
26 Ętwórtk	Konrada, biſkopa.	7 34 3 58		6 6
27 Pjatk	† Mikafia, martrarja.	7 36 3 57		7 25
28 Sobotu	Filumenty, knjeżny.	7 37 3 57		8 46

1. njebzela adventa. Scż.: Znamjenja pſched ſudnym dnjom.
 Luc. 21, 25—33.

29 Njedz.	Gelaſta, banża.	7 39 3 56		10 6
30 Póndżelu	Handrija, japoſcht. ☾	7 40 3 55		11 20

Wopomnienia hódne dny:

1. Kralowſte dawki.

I. Ęermanki.

2. Nowe Dreżdziany (toń., ſt.)	10. Budyſchin (ſt.); Łaz (ſt., ſt.); Poł- cżnica (ſt.)
3. Bart (ſt.); Nowe Dreżdziany (toń., ſt.)	14. Żitawa (ſt.)
4. Mjeſwacżidło (ſt., len.); Kadeberg ſt.	16. Żitawa (toń., ſt.); Stołpin (ſt., ſt.); Rybach (ſt., ſt.)
7. Budyſchin (ſt.)	23. Wóſporok (ſt., ſt.)
9. Budyſchin (ſt., ſt.)	

II. Měſacżkowe pſheměnjenja.

☾ Poſledni bėrttk 1. nov. w nočy w 2 hodż. 57 min.

☉ Młody měſacżk 9. nov. rano w 6 hodż. 31 min.

☾ Prėni bėrttk 17. nov. w nočy w 2 hodż. 51 min.

☉ Połny měſacżk 23. nov. wječzor w 6 hodż. 32 min.

☾ Poſledni bėrttk, 30. nov. wječzor w 7 hodż. 27 minut.

III. Różne wjedro.

November je 2.—3. jasne, ale ze zymnym wėtſikom; 4.—5. deſchėż; na to hačż do 8. rjeńſche dny; 9.—12. deſchėż a wėtſik; 13.—15. ſylniſchi deſchėż; 16.—22. wſchėdnje nėſchto deſchėżita; 23.—24. khėtrje zyma; 25. deſchėż ze ſnėhom; 26.—29. wodnjo rjenje, w nočy nėſchto deſchėża; 30. ſnėh, deſchėż a wėtſik.

IV. Ęyrtwińſka prothfa.

- Ęyrtwińſki ſwjaty dżeni.
- W Nadworju a Kulowje doſpołny wotpuſtk. W Njebjelczicach a Żdżeri fermuſcha.
- Swjedżeni Njebjelczanſteje woſady z prėdowanjom a nyſchorom.
- W Budyſchinje w tachantſkej cyrkwi wopomnjenje poſwječzenia cyrkwi abo fermuſcha.
- W Kalbicach fermuſcha.
- Swjedżeni Kalbiczanſteje woſady.
- Zapoczatk adventa. W Dreżdzianach ſerbſte prėdowanjo.
- Swjaty dżeni.

Czas bożich służbow.

	Czas pszc-stupa bożich służbow.	Njedzele; f. dnj.			Dzjelawe dnj.						Mate f. dnj.	
		w zymje.	w lęje.	pocho- dnju.	w zymje.	nalęto.	w lęje.	rozpnu.	sobotu.	w poscze. srijedn.		piatt.
tachantsta	1. hapyła 1. oktobra	5 a 9	2	6 a 9	5 a 9	5 a 9	6 a 9					
Budyščin	serbska	9	$\frac{1}{2}1$							7		
Wotrow		9	2	$\frac{1}{2}8$	7	$\frac{1}{2}7$	7					8
Rožant	5. hapyła 14. septembra	6 a 9	5 a 9	2	6 a $\frac{1}{2}8$	6 a 7	$7(\frac{1}{2}8)$ a 8					8
Kalbich	5. hapyła 21. septembra	6 a 9	5 a 9	2	$\frac{1}{2}8; 8$	7	$\frac{1}{2}7$	7			6 a 8	
Marijina Hwězda .		$\frac{1}{2}7$ a $\frac{1}{4}10$	$\frac{1}{2}2$ a $\frac{1}{3}3$ a 3		6 a 7 a $\frac{1}{4}9$			6 a 7 a 8				Stajne bo- že służby su
Njedjelczicy . . .	1. meje 29. septembra	9	8	$\frac{1}{2}2$	$\frac{1}{2}8$	$7; \frac{1}{2}7$	6	$\frac{1}{2}7; 7$				tež we Grunawje, Rönigs- hajnje, Marijnym Dole, Nowym Leutersdorffe, Wo- strowcu, Scherachowje, Reich- nawje a Žitawje.
Kulow	25. februara; 8. hapy., 12. off.	5 a 8	2	6 a 9	$\frac{1}{2}6$ a $\frac{1}{2}9$	5 a 8	$\frac{1}{2}6$ a $\frac{1}{2}9$					W Zdzeri 12 króć na njedze- lach a, kaž w Delnych Sulschecach, drubdy na dzjelawych dnach bo- že służby.
Khrósczicy	12. hapyła 24. augusta	6 a 9	5 a 8	2	8		6					W herbskich krajach su stajne bože służby: w Dreždza- nach (we dwórckej cyrkwi, we pryncowym hrobje, we nowym měscje, we Friedrichstadtu, we Jo- zefinowym wustawje), we Anna- bergu, Cwikawje, Rhennicach, Freibergu, Subertusburgu, Lipsku, Mitschnje, Pirnje, Plaw- nje, Wechselburgu.
Kadwoč	1. meje, 4. off., džek.: 1. bec., 8. hapyła	6 a 9	5 a 8	2	$\frac{1}{2}8$		7					Mittweidze (2 kr.), Pilnicach (cyte lęčo), Reichenbachu (2 kr.), Niesy (2 kr.), Rochsburgu (něk. kr.), Roswejnje (2 kr.), Schnee- bergu (2 kr.), Schwarzenbergu (4 kr.), Sonnensteinje (6 kr.), Stollbergu (2 kr.), Waldheimje (12 kr.), Wechselburgu (12 kr.), Altenburgu (12 kr.).
Schpital	1. meje 1. oktobra	9	2		2		$\frac{1}{2}7$					
Brunow		$\frac{1}{2}10$	4		$\frac{1}{2}8$							
Zdzěr	1. meje 4. oktobra	9	8	$\frac{1}{2}2$								

Bože służby jeno we wěštych časach: we Auerbachu (2 kr.), Bräunsdorffe (8 kr.), Döbelnje (3 kr.), Frankenbergu (2 kr.), Grimmje (12 kr.), Großenhajnje (6 kr.), Hajnichenu (2 kr.), Hohenefu (8 kr.), Hohensteinje (8 kr.), Kolbicy (2 kr.), Leisnigu (2 kr.), Marienbergu (12 kr.),

Freibergu, Subertusburgu, Lipsku, Mitschnje, Pirnje, Plawnje, Wechselburgu, Mittweidze (2 kr.), Pilnicach (cyte lęčo), Reichenbachu (2 kr.), Niesy (2 kr.), Rochsburgu (něk. kr.), Roswejnje (2 kr.), Schneebergu (2 kr.), Schwarzenbergu (4 kr.), Sonnensteinje (6 kr.), Stollbergu (2 kr.), Waldheimje (12 kr.), Wechselburgu (12 kr.), Altenburgu (12 kr.).

Zapis duchownych.

(Wot okt. 1873.)

A. 3 budyščinŝke diöcese.

Toho mikošć, najdosťojnišći Knjez Ludwit Forwerk, biskop we Leontopolis, jap. wikar w kralestwje saksim, adm. ecel. w sakskej Hornej Łužicy, tachant kapitla swj. Pětra w Budyščinje, asistent tróna Toho Swjatošće bamža atb. atb.

1) W Budyščinje: a) we konsistoriu: f. Józef Hoffmann, can. cap. sen.; f. Jakub Kuczant, can. cap. cant.; b) we serbskej cyrkwi: f. Michal Hórnik, farar; f. Jurij Eufczanski, kapłan. c) we tachantŝkej cyrkwi: f. Józef Dienst, dopokdu. předar; f. Józef Schönberner, katecheta (sobu za Łubij). d) na wučejštych wusta-

wach: f. Hermann Blumentritt, direktor seminara (mis. za Łubij); f. Pětr Šchořta, direktor tach. wučejšnje.

2) w Brunowje: f. Wylem Kramer, kapłan.

3) w Grunawje: f. Jan Heidrich, farar.

4) w Khrósczicach: f. Jakub Barth, can. a farar; f. Jan Nowak, kapłan; f. Jakub Šchořta, kapłan.

5) w Rönigshajnje: f. Pětr Richter, farar; f. August Kubasch, kapłan.

6) w Marijnej Hwězdze: f. Dr. Jan Chrysoŝtom Eiselt, probst; f. Aleksander Hirschfel, kapłan; f. Innocenc Zawork, kapłan; f. Malachias Stingl, kapłan.

7) w Marijnym Dole: f. Wendelin Müller, probst; f. Dithmar Fischer, kapłan; f. Victor Jenatschke, kapłan.

8) w Njedjelczicach: f. Wittkowsch Smoła, farar.

9) w Nowym Leutersdorffe: f. Ernst Kupky, farar.

10) Nadworju: f. Jakub Nowak, farar; Handrij Duczmann, kaplan a misionar za Zbjec.

11) w Kalsicach: f. Jakub Wensch, farar; f. Michal Kola, kaplan.

12) w Reichenawje: f. Pawol Reime, farar.

13) w Rbzenje: f. Ludwik Angermann, administrator; f. Tadej Matusch, kooperator.

14) w Schpitalu: f. Jakub Werner, administrator.

15) w Seitendorffe: f. Karl Junge, can. a farar; f. Jan Hornig, kaplan.

16) w Scherachowje: f. Jakub Zur, farar; f. Adolf Brendler, kaplan.

17) we Wostromcu: f. Anton Müller, farar; f. Bruno Friebel, kaplan; f. Augustin Wuttke, kaplan.

18) we Wotrowje: f. Jakub Herrmann, farar.

19) w Zitawje: f. Franc Kral, farar.

Pschisp. a) we Prahy w serbstim seminaru: f. Jozef Pallmann, prases; b) na wotpoczintu: f. Val. Wels; f. Benno Kral.

B. 3 drejdzjansteje diöcesh.

1) w Drejdzjanach: kralowste dworske duchownstwo: f. Jozef Stepanek, dworski kaplan; f. Franc Bernert, can., dworski kaplan, prases konfist.; f. Engelbert Senl, dworski kaplan kral. Marije; f. Ludwik Wahl, dworski predar; f. Ludger Potthoff, dworski predar. b) w Starych Drejdzjanach: f. Franc Stolle, can. a farar; f. Anton Drejzner, kaplan a direktor wuczerne pschi

„Dneckbrunnen“: f. Jakub Wut, kaplan, direktor progymnasia; f. Jozef Weis, kaplan a ranschi predar; f. Karl Maaz, kaplan a prafekt; f. Anton Wut, kaplan a direktor hrowneje wuczerne; f. Jozef Müller, kaplan, katecheta a ranschi predar; f. Emil Hoffmann, kaplan. c) w Nowych Drejdzjanach: f. Eduard Machaczek, farar. d) we Friebrichstadtu: f. Hubert Tilkbach, farar. e) w Jbzefinim wustawje: f. Kaspar Brieden, kralowski kaplan.

2) w Annabergu: f. Jozef Plevka, administrator.

3) w Emikawje: f. Karl Petr Will, farar.

4) w Rhenmicach: f. Jan Keipert, farar.

5) w Freibergu: f. Heinrich Salm, administrator.

6) w Hubertusburgu: f. Mikawsh Womczerek (Schäfer), farar.

7) w Lipsku: f. Vincenc Schlegel, farar; f. Jozef Fuhr, kaplan; f. Richard Salm, kaplan.

8) w Michnje: f. Jozef Hillebrandt, administrator.

9) w Pirnje: f. Petr Kreczmer, farar.

10) w Plawnje: f. Oskar Manfroni, kooperator.

11) we Wechselburku: f. K. Stradtmann, hrownsti kaplan.

Pschisp. Na wotpoczintu: f. Petr Nowak, can.; f. August Arlt.

C. 3 wrótskawsteje diöcesh.

W Kulowje: f. Franc Schneider, farar a duchowny radzicet; f. Jakub Womczerek, kaplan; f. Petr Lipow, kaplan; f. Heinrich Ledzbor, direktor.

Wuliczbowanjo danje.

Kapital.	3½ % (wot sta, procent).			4 % (wot sta, procent).			4½ % (wot sta, procent).			5 % (wot sta, procent).															
	lětnje			měsacznje			lětnje			měsacznje			lětnje			měsacznje									
	tl.	nsl.	np.	tl.	nsl.	np.	tl.	nsl.	np.	tl.	nsl.	np.	tl.	nsl.	np.	tl.	nsl.	np.							
5 nsl.	—	—	1,75	—	—	0,14	—	—	2	—	—	0,16	—	—	2,25	—	—	0,18	—	—	2,5	—	—	0,2	
10 "	—	—	3,5	—	—	0,29	—	—	4	—	—	0,33	—	—	4,5	—	—	0,37	—	—	5	—	—	0,4	
20 "	—	—	7	—	—	0,58	—	—	8	—	—	0,66	—	—	9	—	—	0,75	—	—	1	—	—	0,8	
1 tl.	—	1	0,5	—	—	0,97	—	1	2	—	—	1	—	1	3,5	—	—	1,2	—	—	1	5	—	—	1,25
2 "	—	2	1	—	—	1,95	—	2	4	—	—	2	—	2	7	—	—	2,25	—	—	3	—	—	—	2,5
3 "	—	3	1,5	—	—	2,6	—	3	6	—	—	3	—	4	0,5	—	—	3,37	—	—	4	5	—	—	3,75
4 "	—	4	2	—	—	3,5	—	4	8	—	—	4	—	5	4	—	—	4,5	—	—	6	—	—	—	5
5 "	—	5	2,5	—	—	4,37	—	6	—	—	—	5	—	6	7,5	—	—	5,6	—	—	7	5	—	—	6,25
6 "	—	6	3	—	—	5,25	—	7	2	—	—	6	—	8	1	—	—	6,75	—	—	9	—	—	—	7,5
7 "	—	7	3,5	—	—	6,12	—	8	4	—	—	7	—	9	4,5	—	—	7,87	—	—	10	5	—	—	8,75
8 "	—	8	4	—	—	7	—	9	6	—	—	8	—	10	8	—	—	9	—	—	12	—	—	—	1
9 "	—	9	4,5	—	—	7,87	—	10	8	—	—	9	—	12	1,5	—	—	10,1	—	—	13	5	—	—	1
10 "	—	10	5	—	—	8,75	—	12	—	—	—	1	—	13	5	—	—	1	1,25	—	15	—	—	—	1
20 "	—	21	—	—	1	7,5	—	24	—	—	—	2	—	27	—	—	—	2	2,5	—	1	—	—	—	2
30 "	—	1	1	5	—	2	6,25	1	6	—	—	3	—	1	10	5	—	3	3,75	—	1	15	—	—	3
40 "	—	1	12	—	—	3	5	1	18	—	—	4	—	1	24	—	—	4	5	—	2	—	—	—	5
50 "	—	1	22	5	—	3	9,23	2	—	—	—	5	—	2	6	5	—	5	6,75	—	2	15	—	—	6
60 "	—	2	3	—	—	5	2,5	2	12	—	—	6	—	2	21	—	—	6	7,5	—	3	—	—	—	7
70 "	—	2	13	5	—	6	1,25	2	24	—	—	7	—	3	4	5	—	7	9,75	—	3	15	—	—	8
80 "	—	2	24	—	—	7	—	3	6	—	—	8	—	3	18	—	—	9	—	—	4	—	—	—	10
90 "	—	3	4	5	—	7	8,75	3	18	—	—	9	—	4	1	5	—	10	1,25	—	4	15	—	—	11
100 "	—	3	15	—	—	8	7,5	4	—	—	—	10	—	4	15	—	—	11	2,5	—	5	—	—	—	12
200 "	—	7	—	—	—	17	5	8	—	—	—	20	—	9	—	—	—	22	5	—	10	—	—	—	25
300 "	—	10	15	—	—	26	2,5	12	—	—	—	1	—	13	15	—	—	1	3	7,5	15	—	—	—	7
400 "	—	14	—	—	1	5	—	16	—	—	—	1	10	18	—	—	—	1	15	—	20	—	—	—	1
500 "	—	17	15	—	—	1	13	7,5	20	—	—	1	20	22	15	—	—	1	26	2,5	25	—	—	—	2
1000 "	—	35	—	—	—	2	27	5	40	—	—	3	10	45	—	—	—	3	22	5	50	—	—	—	4

Othilia, abó Slepa holeczka.

(Powjebanczko ze starych czasow.)

1.

Woczałujna syna.

Bój zo mnu sobu, luby serbski ezitarjo, z lubeje serbskeje wótcziny. Bój pschez wjele krajow a mjezow, pschez wjele horow a rékow, hacz pschindzemy do Elzasa, wo kotryž ludy we krawnych bitwach wojowachu. W duchu staj so do starodawnych czasow, do dawno minjenych lět: pschetož dwanacze lětstotytkow je zaschło wot czasa, hdzež so podawki stachu, kotrež čcu tebi powjebacz.

Slej, někotre hodziny wot sławnoho Strasburka k krótkomu wječoru, tam, hdzež hory Bogezy so Rhajnej bliža a rjanu, plódnu krajinu wobmjazuja: tam pozběhuje so hora k njebjju, nahła, kaž by murjowana byla, a je wjaey dźyli tysac lóhczi wysoka. Na wěrchu hory je wobščěrna runina, a tam stejese rjanu, wulki klóschtyr, we kotrymž so Bohu wodnjo a w nočy křwalba spěwase. Tola pschecy njeběchu tute murje swjate wobydlenjo Bohu slubjenych knježnow. Nadobny, ryczeriski hród to běšče, wobdaty z krutymi murjemi a wobstrazený z wysołimi wězemi, kotrež běchu daloko do kraja widjeć. Hohenburk tutón hród rěkasche a běšče nakhwilne sydło mócnoho hrabje Adalricha. Z tutoho hrodu hrabja wobščěrnú krajinu wobknježese a po huftyh lěsach dźiwju zvěrinu houjesche, hdyž runje zwada z njespcheczeriskimi fusodami wotpoczowase. Pschetož Adalrich rady doma njesyda a hrodaj Ober-Einhajm a Hohenburk joho dotho njedzeržitaj. Adalrichowa nłodstna křej žada wojowanjo, a joho hordy duch žada sebi ryczerisku sławu. Njespcheczel pschod joho synnym ramjenjom tschepota. We ryczeriskich hrach je so hižom někotry pschecziwnik pschod nim z konja do pěska walkł. Adalricha pať hiščezje ženje ničto pschodobyl njeje. Na hoitwje lubuje wón zetfanjo z najdźiwishej zvěrinu a ma dobyczo wěste.

Tak je joho mjeno daloko a ščěroko znate a joho móe a křóbkosć bojana. Tale sława joho wutrobu woschewjesche. Tež Adalrichowa rjanosć bu wjele křwalena a někotražkuli wutroba ze zamisće kipjesche, hdyž běšče Adalrich

rjanu a pócziwu Berswindu hačo mandzelsku na hród swojich wótcow pschijedł.

Berswinda běšče pycha swojoho splaha a wot mnohoho ryczerja žadana. Mjez tutyhmi běšče Adalrichowy pscheczel, ryczer Twjerdostak, kotryž čas žiwjenja zabycz njemóžese, zo je wot njeje wotpotazanku dostak. Zwonkowuje tajese Adalrichej dotalne pscheczelstwo, ale joho wutroba běšče z hroznyh jedom napjelnjena. Kaž prjedy wopytowase Adalricha a pschewodžese joho na hoitwach. A pola Adalricha běšče wón rady widžany a wjele płaczese, dokelž běšče jomu w křóbkosći a ryczeriskim zbožu nimale podobny a we wojowanjach a zamjeselenjach najbóle joho towaršch byl. Hewak pať běšče hruby ryczer ze zkej wutrobu. Adalrich njeběšče nawuknył, hłubje hladacz a potajnosće čłowjeskeje wutroby wustuschowacz. Toho dla Twjerdostaka za to hjerjesche, kaž so jomu zwonkowuje pokazowase. Teke pscheczelstwo z Twjerdostakom běšče Adalrichowa škoda.

Na Adalrichu so hewak wjele wustajecz njehodžese, křiba joho horda sławyzadosć. Wón swoje křesczanske minwatosće dopjelnjese, tať daloko hacz jomu druge wobstaranja njezaběwachu. Napscheczo swojim poddanam běšče sprawny; njepotłóczese nikoho, ale wolóžowase jim jich robotnosć. Napscheczo křudym běšče dobrocziny. Tak hinať bycz njemóžese, hacz zo joho poddanjo lubowachu, a to čim bóle, dokelž běšče Berswinda sama pscheczelnosć. W pobožnosći so jej žadna njerinase. Lud wjedžese sebi jeje dobry pschitkad wažiez a njerěkasche jej hinať, hacz „nascha dobra knjeni.“

Adalrich běšče zbožoway we towarštwje z tať nadobnej mandzelskej, a pschebnywase wjacý doma, dźyli prjedy. Zeje ponižne a pobožne waschnjo kludžese joho dźiwishe poczinki.

Ničo sebi Adalrich bóle nježadase, hacz herbu swojoho mjena wohladacz. Rěta so minychu, ale joho žadosć so nječasche dopjelnicž. Prawje a po mysli jomu to na žane waschnjo njeběšče. Njespokojnosć so do joho wutroby křapase. A durje joho wutroby so powoczi nichu, a so bóle a bóle wotewrjachu a hižom njespokojnosć z durjemi do wutroby hladase.

Tale njespokojnosć do Adalrichoweje wutroby zastupi a najprjedy so tam do zadnoho

kuczika posydnny, hdyž Twjerdoskał pschi wopytanju wobžarowasche, zo jomu pschecy hisčecze kmośsicj njemóže, na czož so hižom lěta dołho wjeseli. Ale z hladkej lestnoszczu joho zasj tróšchtowasche, zo so to pola tak pobožneje mandželskeje skoro hinał woczakowacj njemóže.

Twjerdoskał wotendže. We Udalrichowej wutrobje běšče kałacj težacy wostał, a njespokojnosczj tam słoweczko sobu ryczej pocza. Seno cziče, doměrne waschnjo BerSwindy pohluschi tutón hlós a dowjedže Udalricha na pucz, kotryž wón dotal khodžil njeběšče. Mócny ryczej, kotryž so nikoho njebojesche, zamožny ryczej, kiž nikoho prosycj njetrjeba, hordy ryczej, kiž hisčecze nikomu dobre słowo dał njeje: hlej, tón pschjed jednym swoje koleno zhibuje, jenomu swoju nuzu stori, pschjed jednym zdychuje, jenoho prosy: ponizuje so pschjed Bohom. A wón prosy wot, sčtož je jomu najnaležnische, prosy wo syna.

BerSwinda pał bohacze jačmožny dawasche, wjetšče wopory podawasche, najnutrnische slubjenja cžinjese, zo by sebi wot Boha wuprošyla, sčtož sebi k dopjelnujenju swojoho zboža žadasche. „O Božo!“ tak cžasto zdychowasche, „o Božo, kotromuž sym wot małosczje stuzila a kotrohož z cyleje wutrobje lubuju! pohladaj hnadnje na moju zrudobu a zmješel wutrobu swojich stuzownikow. Ty wschitko zamožesch, sčtož chceš. Ty chceš jeno, sčtož je k našommu zbožu. O wustyšch moju próstwu a cžas žiwjenja čcu so tebi za to džakowacj.“

Pobožne próstwy a dobre skutki sprawneje wutrobje mróczje pschjedobhwaja a stupaja pschjed trón božjeje miłosczje a wudobhwaja hnadowne wustyšchenjo. Tak pschińdže boža wola tež Udalrichaj a BerSwindže napscheczo. Zeju domej so wjeselo a dopjelnujenjo najnaležnischeje žadosczje pschjhotowasche. Udalrich we wjesolej njesczerpnosczji docžakacj njemóžese, zo by syna wohladał, kotrohož sebi pschjesche. BerSwinda pschi sebi rozpominasche, kał chce džeczatko k božej czeščzi lubłowacj.

2.

Slepa holička.

Sčto móže wopisacj zradowanja cžłowjeskeje wutrobje, hdyž so jeje nadžije dopjelnujeja? Sčto wospjetuje nutrne džakowanja, kotrež we

tajkich wofamikach k njebju stupaja? Ale sčto, hdyž woczakowane zbožo dospołne njeje? hdyž so dopjelnujenjo z našimi nadžijemi a woczakowanjemi njeruna? Wobthowa tež tehdóm wjesola džakownosczj swoje město?

Udalrich woczakowasche synka a dósta město njoho džoweczicžku, lubozne džeczatko. BerSwinda so po swojich bolosczach Bohu dodžakowacj njemóžese. Seje wutroba běšče poła wjesela. Udalrich za Boha žane słoweczko džaka njemjesche. Njespokojnosczj pocza so w joho wutrobje sčěrscho rozšydowacj. Cžłowjek, kotrohož wola so wote wschěch zwólnje dopjelnuje, žada tež wot Boha, zo by joho žadanja njeschēmēnjene dopjelnił. Udalrich wobhladowasche to hačo kschimdu, zo so joho žadosczj na woczakowane waschnjo dopjelniła njeběšče. A za kschimdu so nječasche džakowacj.

Ze dha na zemi žane wjeselo dospołne a bjez zrudoby? BerSwinda so na swojim džeczatku wutrobnje wjeselese. Ale jedna wěc ju bóle a bóle ze starosczu a bojoscju napjelnesche: wschitko na to pokazowasche, zo je so džeczatko slepe narodžiko. A na czož sebi maczej najprjedy z bojoscju ani pomyslicj njewěrjesche, bu stóncznje zrudna wěstosczj.

Z wysokoho hrodu runje tak derje, kaž nizkeje kšěžki namaka powjesczj swój pucz do swěta, a bórzy so z wobžarowanjom powjedacj pocza, zo je džeczatko na hrodze slepe.

To běšče czežki raz za starscheju. BerSwinda pschi sebi sylzy ronjesche, zo džeczatko njebudže móć jej do woczow pohladowacj. „Wbohe stworjeńcžko“, tak zdychowasche, „cžas žiwjenja budže tebe cžma wobdawacj. Swoje žiwe dny swoju maczej njewohladaš. Wšcho rjane, sčtož je boža wschohomóć na njejesach a na zemi stworiła, wostanje za tebe kaž z cžornej płachtu zakryte. O Božo, smil so nad joho hubjenstwom.“

Udalrich z czežkej wutrobu wokoło khodžese. Njespokojnosczj we joho wutrobje sčěrsche wotnobi cžerjesche a podušesche wschitke lěpsche začuža. Njeje dha tu ničto, kiž by nastawacy wiohor hačo dobry jandžel změrował? Ně! Ale žly duch swoje passle polakowasche. W njeprawym cžasu pschińdže ryczej Twjerdoskał k Udalrichaj na wopyt. Udalrich joho po starym pscheczestwje witasche, ale widjeć běšče, zo njeje

w najlěpschich myslach. Zwjerdostakej běšče to runje prawje. Wón rycječ z apocza: „Aj, aj! Ubalricho, skoro tebje wjacj njeznaju. Na wjesotnych rycječskich towaristwach tebje dawno wjacj njemidžach. A džensa tak kisałe hladasch, sčto, ty so tola do mnichow abó puštnikow njehotujesč?“ A nječzakajo na wotmłowjenjo, dale mudrowasče: „Haj wschať, haj; to hinať njeje. Žona je tebi kšćidła pšćirězaka a dyrbišć pěkujе doma sybacž.“

Ubalrich pocza so z hñěwom czermjenicz pšći poroku, haťo by so wot žony wobkñježicz a wozdžicz dať. Zwjerdostak to kězbu njemějesče, ale pokrəcəwajšče: „Haj, zo njezabudu: wjele zboža! Kaž sym slyšchať, masch schwarnocho synta. Dyrbišć pilnje kolebacž a njetrjebamy cje niħdže wjacj hladacž.“

Ubalrich prajesče: „Džakuju so dobroho stowa. Ale wěna pomjesčž njeje k tebi došča. Nimam synta, kaž sebi žadač, ale holcu.“

Na to rjekny Zwjerdostak: „Ach, sčto je to wo to. Njana holčžka so tež njezaccjeje. Tu je sebi wěcže pobožna Berswinda wot Boha wuprosyła. Wona je na tebi dobyła; pšćetož Bóh je na nju bóle posluščať, dyžli na tebje. Njeistly hišćeže dosčž pobožny.“

Ubalrich mēnjesče: „To njewēm, na toho je Bóh posluščať. Moje dla je mi wschitko jene.“

Zasy nazběhny Zwjerdostak: „Wobžaruju jeno to, zo změjesch nětko za swojich pšćeczelow mjenje cžasa, hacž sy to prjedy mēł. Dawno sym z tobu njespołojni, zo tebje tak žrědka wohladamy. Kať budže to haťle nětko. Zo budžesč po cylych dnjach swojej lubej džowcziczcy do woczow hladacž, a wona budže so na tebje posmēłkowacž. Pšći tym zabudžesč na swojich pšćeczelow a rycječske wjesela.“

Ubalrich běšče hižom prjedy začuwat, kať jomu waťa njespołojnosče wutrobu kusa. Ale pšći poslednich stowach Zwjerdostaka běšče jomu, kaž by so jomu do wutroby kłólo. Rědym swój hñěw wobkñježesče a wotmłowi z krotka: „Wudu hladacž, ħdžež so mi žecše.“

Zwjerdostak česče joho zmērowacž, prajicy: „Njeħněwaj so na stowo pšćecžela, kotržž so na twójim zbožu wutrobnje wjeseli. Wěť mi, wschitcy susodža budžeja tebi zawidžecž,

ħdyž twoja džowcziczka haťo lubožna knjeňka do swěta stupi.“

Ubalrichowe wotmłowjenja buchu pšćecy krotšče. Zwjerdostak so bóržy porucži, a powawšči wusmēščenomu pšćecželej ruku, koczji na swojoho czornucha a jěčasče w njemdrym kofsu na swój ħród. Žoho wutroba so społojnje smējesče, dokelž běšče symjo pšćekory do Ubalrichoweje ħordeje wutroby zaschte.

3.

Zastorcžene džěcžo.

Zwjerdostakowe symjo běšče we Ubalrichowej wutrobje derje pšćihotowanu rolu namakaťo a njełombžesče so ze skħabženjom.

Z dołhimi krocželemi kracžesče Ubalrich po jstwyje a pšćemyslesče Zwjerdostakowe stowa. A bóle na nje myslesče, bóle ždachu so jomu pšćeschczipne a wusmēščne bycz. Czorne mrocžele w joho duchu nastawachu a joho pohładowanjjo bu dale a czmowisče, joho krocžele pšćenischče. — Sčto so we nim wari? Nicžo dobre to bycz njemōže.

Na dobo zastaji Ubalrich swoje krocžele, zamjertny so k durjam a czěrjesče do jstwy, ħdžež Berswinda pšći kolebcy džěscža sedžesče a so ze stħkñjenymaj rukomaj k Bohu modlesče. Połny ħórtosče rjekny swojej mandželstěj: „Placžu dħa runje ja pšćed Bohom haťo wulki ħrěščnik, zo je Bóh njezbožo a ħaťbu na mnje poskať, kaž so žanomu z mojobo splachu hišćeže stala njeje?“

Berswinda česče joho zmērowacž a rjekny: „Njeħněwaj so, luby mužo! ale wopomñ, sčtož je Žezus Ĥhryštus wo tamnym slepym prajit: „Nic starsčej staj ħrěščikoj; ale zo bychu so stutki bože na nim wozjewile, — toho dla je so slepy narodžit. — Z tymile stowami so tróščtuju. Sčto wě, kajke wotpohłady ma Bóh z našchim džěcžatkom.“

Ubalrich zawoľa: „Za tajke stutki bože so nanajrjenšcho podžakuju.“

Berswinda džesče: „Njerycž tajke Boha ħanjenjo. Sčto wě, sčto je k czomu dobre.“

Zasy rjekny Ubalrich z ħórkim stowom: „Haj, tebi je wschitko prawje, byrnje tebi kožu pšćez wušči scžahnyli, a ludžo z porstami za tobu pokazowali. Za czescž naščeje swójby žanoho začucža nimasch.“

Nastrożena wotmłowi jomu Verswinda: „Ale kajti ty tola džensa sy, luby mužo! Tajke rycze ženje wjedł njejsy. Te so fšheseczanej njezaleža. Njebojisš so Boža?“

Nahle rjekny Udalrich: „Šhto, ja so bojecz? Ja so nikoho njeboju. Napsheczo mi hišhecze žadny wobstał njeje. — Ale tule hańbu ja njez-njesu a sebi lubicz njedam.“

Verswinda prajeshe: „To žana hańba njeje, ale domapytanjō bože.“

Z wjetšim hněwom žlobjeshe so Udalrich: „Hač hańba abo domapytanjō, — to mi jenaf wjele płaczi. — Nė, dołho došč žym to pschi sebi nosyl, ale njeznjesu to wjacy. Prjecž dyrbi z mojejū woczow.“

Verswinda pshestrōžana stany a rjekny z porokom: „Šhto tola rycziš! Njerozemju, išto hcesch. Ach, Twjerdoskał je tebe šhežuwał. Prošču, hjeť so psched nim na kėžbu. Wón twój pschežel njeje, ale hce nashe njezbožo.“

Horđe wupšhestrje so Udalrich a stupiwšhi psched płacacu mandželstu, rjekny ze surowym hłosom: „Šhto, wuczicz mje hcesch? Namukn najprjedy sama, holcy widženjo dacz, a potom někoho wucz. — Nė, ja šym prajil a na tym wostanje: prjecž holcu z mojejū woczow.“

Roznjemdrjeny cžerjeshe po tutyh słowach ze ištwy a zaprašny durje za sobu, zo wotna zaschczerczachu. Zamoławšhi služownika, poruczi jomu, zo dyrbi džeczō hnydom z hrodu wotujesz.

Verswinda pak za Udalrichom bėzeshe, padny w joho ištwy psched nim na koleno a proshešhe Boža dla wo smilnoscz: „Šhto je tebi njewinowate džeczatko cžinilo, zo takle napsheczo njomu zahadžesh? Tvoje džeczō to je; smil so na swojej krjeji a mjasu. Bože dla wzmi swoje słowo naspjat.“

Ale pschi jeje próstwach joho surowoscz pschibėrašhe. Udalrich kaž roznjemdrjeny law zahadžeshe, a wustorka Verswindu hrubje ze ištwy.

Verswindže pozhubjowachu so myšle. Na pol morma pschindže do swojeje ištwy a cžisny so w hórkič sylzach na kolebku lubomanoho džěscza. Služownik zastupi, zo by porucznoscz swojoho knjeza dopjelnił. Widžicy boloscz maczerje, wosta pschi durjach stejo a sylzy jomu do woczow stupachu. Dołho tak stejo wosta a cžatashhe, hačž by so macž wupłakala. Ale mōže macž pschestacz

płakacz wo swoje džeczō, kotrež ma na tajtele waschnjo žhubicz?

Udalrichomu porucznoscz dyrbjeshe služownik dopjelnicž. Toho dla pschistupi ł kolebcy a žadashhe džeczō wot maczerje. Verswinda so pschi kolebcy poklakny a Boža proshešhe: „O Božo, pohladaj z mišoscju na sylzy maczerje, kotraž tebe za swoje džeczō prošy. Žakitaj je pschěz swojoho jandžela, zo by so jomu škoda nještala. Twój jandžel budž joho pėstōi, hdyž ja za nim hladacz njemōžu. Wón njech je pschewožja na wšchitkič puczach, zo by bjež škody tam doščto, hdyž Šwjeczi tebe w njebjeskej krasnosczji widža.“

Hišhecze junu džeczatko lubosczimje wokošhi. Potom je služownikej poda a pschikaza jomu, zo by je do njedalokoho Šherwaltera donjeł a tam Hildegardže pschepodał.

Služownik cžinjeshe, kaž bėšhe jomu kazane. Hildegarda pschija džeczatko, a slubi, zo je najlėpje zastara. Z tym hcyšhe hrabiniškej smōjbje swoju džakownoscz wopėkazacz. Pschetož bėšhe wjele lėt na hrodže služila a hačž dotal wjele dobrotew wot Verswindy dostawala.

Pola Hildegardy bu džeczatko tak wothladane, hačo by pola swojeje maczerje bylo. Žaneje nuzw cžerpjecž njetrjebashhe, dokelž Verswinda Hildegardže cžas wot cžasa dary seželeshe.

4.

Maczerin wopyt.

Hildegarda bėšhe dowėrna žōnska a wjedžeshe dowėrjenu potajnoscz pschi sebi sšhowacz. Zeje wczipne susodžiny možachu sšuschowacz, kaž hcychu, wot njeje niczo nježhonichu. Cžim bóle łamachu sebi hłowu a hudachu, cžeje mōhlo tute džeczō bycz, kiž bu wosobnišcho kublane, dyžli džeczō pod-dauškoho luda. Wšchubžom so wo slepej holčicy powjedashhe. Škoncznje zetkašhtaj so powjedanjō z hrodu z powjedanjom z mēštaczka a potajnoscz bė pscheradžena.

Žhoniwšhi wo tutyh rycžach, pocza so Verswinda z nowa wo swoje džeczō bojecz. Pschetož Udalrichowy hněw nječashe so stajicz, a po zdalenju džěscza ždashhe so, hačo by surowy nan wot žłoho ducha wobšnjeny byl. Šhto by drje wón zapoczak, hdyž by wo tutyh powjedanjū žhonil?

Berswinda sebi w radže njebėsche, sčto by cziniła. U njemėjesche wołoko so nikoho, z kimž mōhła wo tym poryczcęz.

Wodnjo a w nočy na to myślesche, ale nihdže prawoho pucza njenamała. Sunu, hdyž bėsche Boža zašy dołho z pobožnymi modlitwanii wo pomoc prošła, dopomni so na swoju sotru Beatricu, kotraž bėsche we burgundskim kłōschtrje Palma wjerschnica (abatisa) knježnow. Ta snadž by radžicęz a pomhačęz mōhła. Adalrich dowoli jej daloki pucęz k wopytej sotry.

Po dołhim dźelenju so sotse zašy widžesčtaj, ale w kač rozdzělonym postajenju. Berswinda bėsche pschi wsčitkej nadobnosćzi časnych kubłow polna starosćzow, polna tyšchnosćze, polna horja. Beatrica bėsche we swojim motrjetnjenju zbožowna, polna mēra a swjatoho pokoja. Po prėnich wopokazmach wjesela, kajkež zašywidženjo dobrnych dušchow pschihotuje, wobšydny Berswindžinu wutrobu zašy jeje wsčėdna starosćz. Berswinda skoržesche sotse swoju nuzu.

Beatrica ju trōsčtowasche. prajicy: „Bōh, kotryž je dopuščezit, zo je so holeczka slepa narodžila, mōže jej tež zašy widženjo dacęz. Njeh pač so kajkuli stanje, wsčitko je derje ezinjene, sčtož Bōh czini. Zoho mjeno budž kħwalene.“

Sotse radu stładowasčtej a wuradžowasčtaj mjez sobu, kač by so holeczka z bližkosćze Adalricha zdalicęz a tola pod dobry a bjezstraschny dohled stajicęz mōhła. Beatrica slubi, zo čee so sama za dźeczjo staracęz a je w bližkosćzi swojoho kłōschtra do domėrneje swōjby na tač dołho psčepodacęz, hač mōhło so do kłōschtryjskich holeczčtow pschijecęz. Z wołōženej wutrobu wrōczi so Berswinda zašy domoj, dokelž wjedžesche, zo budže dźeczatko takle najlėpje zastarane.

Kaž bėsche motryčane, so sta. Beatrica starasche so maczericy za slepu holeczku. Lėta so minychu a holeczka nadobhywasche na czėle a duchu, a we dźeščzu wozjewjachu so darj, kajkež so jeno porėdko we tutej starobje namalaja. Bōh, kiž bėsche czėlne wēcčko za časne swėtko zamknył, bėsche z czim wjetškej jasnosćzu wobdat duchowne wēcčko rozoma, kiž swoje pruhi dōstawa z wēcznosćze. Pod nadohlodom a nawjedowanjom Bohu swjeczenych knježnow a we towarštwe debrnych towarščkow nadobhywasche slepa holeczka na czėle a na dušchi. Njenje zrosćzjena a strowa

na czėle, bėsche wjele rjenišča na dušchi, kotruž njewobščkodžena huada boža debjesche. Dřechi a psčestupjenja, kajkež dźeczji tač lōhcy wobėndu, wona njeznajesche a nježadāsche. Boža wola bėsche jeniczki wjednik jeje zadđerzenja. Bilnišču a kėdžbnišču posłucharku na słowo bože we kšescańskich rozwucžowanjach njeby lōhcy sčto namalal. Słychane wėrnosćze a wuczby njebėchu pola njeje morwy poklad, z kotrymž so rozem debi a často hordosćzi polėk dawa. Nė, jeje žiwjenjo wo tym swėdčesche, zo je tamne swjate wuczby sebi hłubočo do wutroby zasčezėpika.

Wšcho to pač tež njemalo k jeje zbožu a ipokojnosćzi pomhasche. Druhe dźeczjo, pola kotrohož kšescaństwo cytu wutrobu a wsčitke mocy njewobknjezi, by sleposćz hačo czėžke brėmjo, hačo wulke nježbožo nosyło. Wona pač wjedžesche, so do božeje wole wjesele podacęz a napsčezjo božej woli widženjo sebi ani njepožadacęz. Tač bėsche cyte jeje zadđerzenjo lubostne a kōždomu spodobne, a slepa holeczka bėsche lubuščk wsčitkich knježnow a towarščkow.

Cyly čas njebėsche so holeczka ze swojej maczerju zesčta. Beatrica bėsche jej často wo nej najrjenišche powjedala a ju lubowacęz wuczita. Často so holeczka prasčesche: „Hdy dħa moja luba maczerka ke mui pschindže?“ Psčecy dōstawasche na tajke prasčenjo njewėste wotklowjenjo a pokazowanjo na pschichod. Holeczka so w tutej nadžiji wjeselesche a trōsčtowasche so lėta dołho z nej. Skōncznje so tež tale nadžija swojomu dopjelnjenju bližesche a Beatrica mōžesche holeczcy bližti pschitħad maczerje wozjewicęz. Kač licžbowasche tale nėtko dny a hodžiny k postajenommu časaj. Kač dołhe bėchu jej dny we tutym časkanju. Tola wosta pschi tymle wjesolym časkanju jenač pilna a rōdna we dokonjenju swojich dźėłow a wobstaranjow.

W postajenym času macęz pschindže. Kajke bėsche to wjeselo za holeczku, kajka radosćz za macęz, kač zbožowne hodžinki po tač dołhim dźelenju. Kač spėšchnje minychu so tele dny. Posledni džen, wjedžesčtaj Berswinda a Beatrica holeczku do kłōschtryjskeje zahrody. Macęz powjedasche holeczcy wo kwėtkach a rōžiczkach, kotrež jej sčezipasche. Holeczka so prasčesche, kajke su?

Berswinda ze zdychnjenjom prajesche: „D, zo by ty tola je widžecęz mōhła.“

Holczka rjekny jej: „To sebi myslisz nje-
móžu, sčto a fak to je: widžecž. Rycžecž wo
tym často styšču, ale sčto to je, to njewěm.
Za ženje nicžo widžata njejsym.“

Berswinda prajesche: „Haj, wbohe džěcžo!
to drje wsčitke nasche mysle pschesaha. Wdy
sebi tele wosobne lubko dosčž njeważimy, dokelž
wsčědnje hladamy a měnimy, zo to hinaf bječ
njemóže. Nas swětkosčž wobdawa, tebje čzma
pschikrywa. Wbohe, lube džěcžo.“

A macž ronjesche slyžy a dale rycžecž nje-
móžesche. Holczka sobu ptačasche, hdyž macž
ptačaz styšchesche. — Hdyž běsche so Berswinda
zasy změrowala, rjekny: „Sym Boha wjele pro-
šyla, zo by tebi zasy widženjo dał. Haj, wsčě-
dnje joho wo to prošču, ale wón nječa moju
próštwu wustyššecž. Naby byč swoje žiwje-
njo dała, hdyž byč z tym móhla tebi widženjo
wukupicž.“

Beatrica jej do rycže zaskoži, prajicy: „Luba
sotra! Tvoja macžerka lubosčž je k wultomu wo-
porej hotowa. Ale Bóh jón wot tebje nježada a
njejberje. Wón móže holčžy njenadžicy wocži wo-
temricž, hdyž budže joho čas dopjelny.“

Ze zrudnym podacžom wotmłowi macž:
„Haj, hdyž budže jeje čas dopjelny, wo-
temritaj so jeje wocži. Ale tehdy njebudžetaj
na zemju hladacž, ale njebjesa wobhladowacž a
Boha widžecž.“

Beatrica rjekny: „Sčto wě, sčto je k
čžomu dobre. Tvoje džěcžo změje něhdy snad-
nišche zamtowjenjo, hdyž je jedyn dar mjenje
dóstało. Widženjo je rjany, ale strasčny dar
boži. Ach, k čžomu my swoje wocži nałožuje-
my! Wdy hladamy na swět a nasyčzamy swoju
wczipnosčž. Zahladamy so do časnych kubkow
a do stworjenjow, a njepohladujemy na stwori-
czerja. Ach, uštotromu budže časne widženjo
wina, zo we wěcžnosčži njebudže Boha widžecž.“

Wjesele zawoła holczka: „Haj, Boha chcyta
ja widžecž, a tež tebje, luba macži! Sewal
nicžo widžecž nječam. A pola Boha tebje wo-
hladam. Njeje wěrnó, macži, ty tež bóržy do
njejbes pschindžesč?“

Tak wobrocži so rycž wot zemškeje bėdnosčže
k njejškeje zbóžnosčži, a spěščne minychu so
hodžinki pobožneho rozryčowanja. Čzas džěle-
nja so bližesche. Macžerka wutroba běsche potna

šłódkoho tróščta a wjesoleje nadžije. A pschi
džělenju holczka hiščeje macžeri na pucž zawoła:
„Ale, luba macži! njezabudž do njejbes pschicž.
Za budu na tebje čzacz.“

5.

Džiw boži.

Zasy minychu so tydženje we čžichim žiwje-
nju mjez towarščkami we kłóštrje. Slepa
holczka běsche swoje dwanate lěto dospěta. Tu
so we kłóštrje swjatocžnosčž pschihotowasche,
ktraž wsčitke mysle a rycže a prócowanja na
so kłóžowasche. Biskop Erhard, kiž běsche abt
we kłóštrje Ebershajm-Münster, běsche wozie-
wit, zo we bliščim čzasu do kłóštra Palma
pschindže a zo budže tam swjate firmowanjo wu-
dželecž. Tale powjesčž pschinjesje nowe žiwjenjo
do wutrobow młodych kšescžanow. Wščudžom
nasta wjesoła nuznosčž. Pščež wucžbu a po-
czinjenjo dobrych stutkow pschihotowachu so holčki
na pschihad Duchu swjatoho, kotrohož mējachu
pščež modlitwu, napołożenjo biskopoweju rukow, a
pščež žalbowanjo z khrizamom dóstačž.

Młode towarščki njemóžachu džěń doczacz, na
kotrymž swjaty biskop do jich srjedžizny pschi-
dže. Wščitko bu nanajrjenscho pschene a k po-
witanju tak wysokoho hoscža pschihotowane. W
dohim čzahu zryadowane, džěchu holčki a knejny
biskopej napschecžo: Prědku zmahowachu so khor-
homje wjesele we powětsje. Zwony swoje witanjo
swjedžensčy napschecžo sczelechu.

Hdyž běchu biskopa powitali, wobrocži so
swjedženski czah k cyrkwi. Pšchetož přěni pucž
biskopa wjedže do cyrkwie, hdyž japosčtolski pa-
styr Boha čzesčjuje a žiwych požohnuje. Joho
druhi pucž ptačži wotemrjetym. Toho dla džěsche
zryadowany czah na pohrjebniščežo a nutrne
modlitwy so spěwachu za tych, kiž su k wěcžnomu
wotpocžinkej wotššli. Biskop wudžěli wotemrje-
tym swoje požohnowanjo a wuspěwa zasy w
cyrkwi poslednje modlitwy.

Hdyž běsche cyrkwińska služba dokonjana, lu
biskop pschi kłóštrskich durjach powitany. Slepa
holczka biskopa we mjenje wsčitkich z wutrobnej
ryčžu witasche. Ze spodživanjom biskop na holčku
pohladowasche, a myslesche pschi sebi, a dopom-
njesche so. Njeběsche dha to tasama holczka,
kajkuž běsche w nočy, přjedy hačž běsche so na

pućz podać, w sonje widzał? Haj, to wona bėšče, ale tudy slepa, w sonje pać widźaca. Biskop njemōzesche sebi tele dźiwne pōdenǰenjo wujasnicz, dokelź tule hōlcźku prjedy ženje widzał njebėšče.

Nazajtra bėšče firmowanjo. Najprjedy so boža mscha ze swjedenjskej pychu dzerzesche. Knjeźny ju z luboźnym spėwom pschewodźachu a wutroby ł poboźnoiczi zahorjachu. Po bozej mschi ry- czesche biskop wot woltarja ł zhromadźenym wė- rimym a rozestajesche dary a hnady swjatoho Duchy. Kėdźbnje posłuchachu mlode křesczanki, kotreź w bėlych draščach psched woltarjom stejachu. Na to spėwachu so prōstwy a wukonjachu so wob- rjady, kaź su wot cyrkwy za wubźelenjo swja- toho firmowanja wustajene.

Za slepu hōlcźku bėchu mjeno Dthilia wuz- wolili. Biskop so jej bližesche napōloži jej ruku, žalbowasche ju na czołe z khrizamom, prajicy: „Dthilia, woznamjenjam cze ze znamjenjom křwiza a firmuju tebje z khrizamom spomoženja we mjenje Wōtca a Syna a Duchy swjatoho. Amen.“

„Ale, sčto so to njećini? Lėdym bėšče ju biskop žalbować, bėšče jej, kaź by so huřty za- wėřsk z jeje woczow sczahnył, — wokoto njeje je swėtko, — wona widzi, — ale njewėri sebi hladacz, — ł njebjū pozbėhuje woczī w nutrynym dźakowanju.“

Swjate wobrjady (ceremonije) bėchu dokonjane, ale Dthilia kleczesche hiščcze na swojim mėšcze. Lud bėšče so rozeschōł, ale Dthilia tam wosta. Kmotra, kotraž bėšče ju ł firmowanju wjedła, stōncznje pschistupi, a pschimny ju za ruku, pra- jicy, zo je čas wotėncz.

„Ach,“ rjełny Dthilia, „wostaj mje. Tudy je tak rjenje. Tak rjenje tu hiščcze ženje było njeje. Mi je, kaź bych w njebjesach była.“

„Sčto ćimisch?“ woprascha so kmotra, „sčto so tebi dźije?“

„Ach, njewėm, hać so mi dźije abō nic; ale ja widžu,“ wotmlōwi Dthilia.

Kmotra jej njewėrjesche a bėžesche, knjeźnam wupowjedacz, zo slepa hōlcźka tak dźiwnje ryczi a njecha cyrkwej wopuscheciz.

Wokoto Dthilije zhromadźichu so knjeźny a jeje towarščki, a ze spodźimanjom so pschewėd- cziču, zo je Wōh na njej wulki dźiw swojeje hnady dokonjać. Zhromaduju so Bohu za hnady

dźakowachu a wjedzechu wobhnadźemu hōlcźku do wobhydlenja.

Beatrica pać prajesche: „Olej, luba cjeta! Wōh je nutrne prōstwy twojeje maczerje wuřty- sčak. Ty sy hiźom na zemi to dōstała, sčtoź sy sebi haćle za njebjesa žadała. Njezabudź čas žiwjenja, kać wulke wėcy je knjeź na tebi ćinił. Wostań jomu za to dźakowna.“

6.

Zasny widženjo.

Wōh bėšče Adalrichowe mandželstwo hiščcze z pjecz dźėcizimi žohnować. Sčtyrjo synojo bė- chu Hugo, Etich, Adalbert a Batach, a dźowka rėkasche Roswinda. Wřchitke ł wjeselu staršcēju rosćcēju a na czele a duchu nadobrywachu. Adal- rich mėjesche na nich swoje wjeselo, na slepu hōlcźku pać ženje njespominasche. Berswinda z nim teź ženje wo njej njeryczesche; pschetoź Adal- rich bėšče sebi to krucze zakazać. Ale ze swo- jimi dźėcizimi mōzesche bjez zadźėwka wo njej powjedacz. Ze rady wo njej powjedacz styschachu.

Berswinda dōsta wot Beatricy powjescz wo tym, kać je jeje slepa dźowka na spodźiwne waschnjo widženjo dōstała. Najprjedy to wėricz njechasche, ale hdyž bu jej to znowa wobkrućene a nadrobnje rozpowjedane, padny na kolena a ze sylzami so Bohu dźakowasche, zo je jeje prōstwy stōncznje wuřtyřchak.

Berswindžina wutroba bėšče połna wjesela a njemōzesche wřchitke tele zbožo wobsahnyć a we sebi khowacz, ale chcyšche so pschěz sobudźe- lenjo wolōzic. Za powjescz tola teź Adalricho- wu wutrobu zmjeħczi a zwjeseli. W tutej na- dźiji zebra Berswinda wřch swoje mocy a dźėšche z pukotacej wutrobu ł Adalrichej, zo by jomu zjewiła, zo je slepa hōlcźka na spodźiwne wasch- njo widženjo dōstała.

Adalrich na nju posłuchasche a dasche jej do- rycjecz a wřchitko nadrobnje rozpowjedowacz. Ale jejne zbožo njezapopadny joho wutrobu. Za wosta twjerda, žymna.

Sdyž bėšče Berswinda doryczala a žadosczi- wje na wjesole wotmlōwenjo ćakasche, rjełny Adalrich z wuřmėřkom: „To su žonjace basniczki. To nėkomu druhomu powjedaj, jeno mi nic. Wřsche toho je wona za mnje morma. Sčtoź

mi zasty wo njej něšto naspomni, ujedť so mje njehlada.“

Zasty wustupowasťe huńw na joho czołe a Berswinda njewěrjesťe sebi wjacý, jomu wo Dthilii rycjeć. Ale móže jeje hort mjelczjeć wo zbožu, kotrež jeje wutrobu pschepjelnjesťe? Hdyž ujemózesťe z mandželstwu wo njej rycjeć, powjedasťe z džěćimi cžim wjacý wo zdalenej sotficzey, kotraž je dotho, dotho slepa była a pschěz džiw boži widženjo dóstafa. Džěći to rady sťyschachu a napraschowachu so na sotficzku. Wschitke žadachu, zo móhťe ju wohladacž a proschachu macž, zo by tela pe nju póstafa. Zruduje jim macž prajesťe, zo njeje móžno, po nju póstacž.

Dthilia wosta w kłóštrje a wudošpolujesťe io we wschitkich wěcach, kotrež k dobromu waschnju a kschescanjstomu žiwjenju stusťeja. Derje a lohey wuknjesťe a nahromadži sebi telto mndrosće a wědomosće, zo so wučeni mužojo nad tym spodžiwachu. Najwadžnišča naležnosć wosta jej pschecý wudošpolunjenjo we póccziwošćach a Bohu spodobnych počinkach. Wschaf bjez tutych žana mudrosć a rjanosć a wosobnosć niczo njeplaczi. Běšće Dthilia prjedy hižom zahorjena za boži zakon a bohustženjo była, tak netko jeje džakowna lubosć k Bohu žaneje mjezy njeznajesťe.

Dthilia placjesťe, hač runje žane sluby cžinila njeběšće, tola we kłóštrje haťo pschitkad, kotryž kuzěny z wjesoloscju wobhladowachu a po móžnosći scžehowachu. Tudy běšće Dthilia zbožowna a nježadasťe sebi, swjatu cžisťinu kłóštrysťich murjow wopuschćicž. Raž použna fijaľka chysťe zahowana a njeznata wostacž a we zakrytosći Bohu stódku wóń dobrych stutkow woprowacž. Ale Bóh běšće jej druhi pucž pschitowal.

Starschi syn Hugo běšće mjeze wschitkimi Adalrichowy lubuschť, a nanowa wutroba cyla na nim wisasťe. Běšće to, kaž chyl nan pschěz lubosć k tutomu džěscju narunacž, schťož běšće pschěz suwomosć napschecjo slepej džwoczicžey zhřěschil. A džimna wěc: Hugonowa wutroba so najbóle zahorjesťe, hdyž Berswinda wo slepej, ale wot Boha rozswětlenej Dthilii powjedasťe.

„Ža chcu ju widjeć,“ rjekny Hugo. „Ža ju wohladam a wona dyrbi k nam pschitacž,“

wobkrucjesťe khróble, zepjerajo so na swoje dobycža, kotrež pschi swojich žabanjach pola nana pschecý mějesťe. Z dobycžesťej dowěru džěšće k nanej a proschecťe joho, zo by po Dthilii póstaf. Přeni tróć pscheczijwesťe so Adalrich synowomu žadaju a njedopjelui joho próstwu. Krucže jomu z hroženjom žafaza, zo wo Dthilii ženje wjacý psched nim rycjeć njesťe.

Hugo njerycjesťe z nanom wjacý wo Dthilii, tola joho žadosć za sotficzku njehasny, ale wobkrucjesťe so bóle a bóle we joho wutrobje. „Ža chcu a budu ju widjeć,“ tak pschi sebi prajesťe. A cžim wjacý z maczerju wo njej powjedasťe a pschi sebi rozmysľesťe, kať by swóž wotpohlad dokonjal. Najprjedy chysťe sam do Palmy hieč, a ju tam wopytacž. Bórzý pať sam spózna, zo by jomu to jeno maľo pomhaťo, dokelž by ju tola bórzý zasty wopuschćicž dyrbjaf. A druhe džěći njebychu niczo z toho měte, kotrež so tež na swoju sotru wjeselachu.

„Ža po nju póscželu,“ rjekny skóncžnje maczeri. „Hdyž jeno ju nan wohlada, njezměje niczo wjacý napschecjo tomu.“ Z dowolnosćju maczerje, ale bjez nanowoho wjedženja pósta Hugo posofa do Palmy a kafasťe Dthilii, zo by khwatajey k nim pschisťa, dokelž chcedža ju wschitcy rady wohladacž.

Dthilia so na tutej powjesći zwjeseli; pschetož tež jeje wutroba žadasťe dale a bóle, macž a nana a bratrow a sotru wohladacž. Beatrica jej rady swoju dowolnosć da. Pschi woteńdženju prajesťe Dthilia: „Ža du, ale bórzý zasty pschindu a pschecý pola was wostanu.“

Beatrica hinať mēnjesťe a rjekny: „Luba cžeta! Ty džesť tebi njezuaty pucž, ale pola nas twoje město njebudže. Ty džesť a Bóh tebe pomjedže a joho jańdel budže tebe pschewodžecž. Ty pouńdžesť swóž wosebity pucž. Bóh chyl dacž, zo bychu so nasťe pucže něhdy we njebiesach zasty žjenocžile.“

Beatrica da Dthilii žatitne pschewodžestwo a najwutrobnisťe pschecža a postrowjenja sebu na pucž. Z cžěžkej wutrobu džělesťe so Dthilia wot swjatoho města, hdyž běšće telko lět we zbožu pschebýwafa a božu huadu tak spodžimuje dóstafa.

Na Adalrichowym hrodže cžafasťaj Berswinda a Hugo žadosćimje na pschitkad Dthilije.

Druzy niczo wo tym njewjedzachu. Tydzenie so mjez tym minychu.

Zunu popoldnju sedzesce Adalrich z mandzelstej a dzęcziimi na werschnym wutwarku swojoho hrodu, z wotfelz so dalosi wuhlad po kraju posticzesche. Wjesela zabawa a rozryczowanjo wjeselische swójbu. Nadobo so dohladachu, tak so czróbka ludzi na konjoch k hrodej bliži a sriedza nich sedzesce holczo na belym konju.

„Scho to?“ zawola Adalrich z wezrynym podziwanjom. „Dzensa zadyn wopyt njewoczakaju a czile ludzo su mi njeznaczi.“

Z wjeseloscze wutrobny zawola Hugo: „Aj, to je weseje moja sotsticzka Dthilia.“

„Scho, Dthilia?“ zahrimota nan a joho woczki blyski sapaschtaj.

To widzich, padny Hugo psched uim na kolena a proschesche: „Wodaj, luby nano! wodaj moju khróbkoscž. Chych swoju sotsticzku rady wohladacz a tym toho dla po nju postak.“

„Wjezbózne dzęczo!“ zawrjestny Adalrich a morsny ze sylnej pjasczu do swojoho syna. Hugo zakschitny a wali so k zemi a wosta kaž marmy lezo. Adalrich so strózi, hdyž swojoho lubushta na zemi wupschestrjenoho widzesche. We wutrobje tamasche swoju ujewoblnjezemu nahtoscz a prócowasche so sam, syna zasy k žiwjenju zbudzicz. Nanowe sylzy kapachu na bléde wobliczo syna.

Mjez tym bésche tamny czah ludzi na hród pschischot. Berswinda bęzesche napscheczjo a pschijjedze Dthiliu za ruku k naney. Dthilia poklakny so psched nanom a koschesche joho ruku a pohladowasche ze swojimaj njewinowatymaj woczkomaj k njomu.

W Adalrichowej wutrobje zacuczjo wojowachu. Ród joho wutrobny pocza tacž a nanowsta luboscž dobywasche. Adalrich pschija Dthiliu pscheczelnje a koschesche woczki, kotrejž bésche Bóh spodzitmnye wustrowil.

Hugo móžesche so hagle po dothej khoroseži pschitomnoscze swojeje sotry wjeselicz.

7.

Swjaty slub.

Z pschichadom Dthilije bésche na Adalrichowsy hród nowe žiwjenje zacžahnylo. Berswindže

bésche, hato by po czežkej khoroseži wotkhorjela. Dthilia wopokazowasche starschimaj a bratram wulku luboscž a jeje rjane waschnjo dobywasche jej wutrobny wschitich. Nan wisasche netko z cylej wutrobu na nej a wjele krócž swoje dotalne njelubozne zadžerzenjo napscheczjo nej wobzarowasche. Zoho hordy duch so pocza pod zakon luboscze zhibowacz.

Žiwjenje pola nana posticžowasche wjacny wjesela, dylki pschewymaj w kłoschtrje. Tu mjejesche Dthilia rjane, wudebjene jstwy, — tam mału jstwicžku bjez pychi. Tudy bésche wschón naporjad k wolóznosczi a mješkosczi žiwjenja, tam kaž pola najkhdudschoho roboczana. Tudy bésche dobra jédž a piczo na wuberk, tam we kłoschtrje khuda jédž a wjele posčenja. Tudy wobdawasche ju pobwolne služownistwo, tam bésche prócu a džéko méta. Tudy mjejesche pschynu draštu za swoje czéko, tam jednore kłoschtyrste wobleczenjo. Tudy zabawjesche ju wjesele towaristwo, tam czicha samota z Bohom.

A tola so Dthilii wschitko to prawje njespodobasche a jeje wutrobu njespokojesche. Bě jej to pschewjele rozpjerschenja. Swoje žiwjenje wona wot prjedawschoho njewotměni, kaž bésche w kłoschtrje bylo, tak wjele hacž so jeno nekak z netczischimi wobstejenjemi zjenoscžicz dasche. Ale po czasu so bóle a bóle pschewwédczi, zo tudy tola njemóže tak Bohu služicz a so za duschu staracz, kaž bésche tomu w kłoschtrje pschuwuknyla a kaž chychsche tež netko rady czinicž.

Toho dla proschesche nana, zo sméla so zasy do kłoschtra wrócžicz. Nan jej to njedowoli a jeje próstwy jeno njerady slýchesche: „Lědym cze mamny a dyrbjeli tebe z nowa zasy zhubicz? Né, ty nas wjacny njewopuschčisch.“

Dthilia wotmlowi: „To na swécze hinať njeje: krótki czas smy hromadze a zasy so rozčudzemy. Ale w njebjesach so zasy wohladamy a na wéczne hromadze wostanjemy. Zo njebych njebjesa zhubita, čcu zasy do kłoschtra.“

Adalrich rjekny: „Wschak my do kłoschtra njeidžemy a tola čcemy tež do njebjes.“

Dthilia: „Do njebjes wjedu wschelake pucze, ale mi je, kaž by mój pschiz kłoschtyr schot.“

Adalrich: „Ty sy mloda a njeznajesch hščesche swét. Prjedawsche pschuwuczenjo tebe slepi. Doczakaj jeno a tebi budže so hščesche prawje spodobacz.“

Othilia: „Śwēt zeznacź njecham. To so ženje bjez sčtoby njeſtanje. Doſcź je mi, zo Boha zeznaju a wobladam. Młoda drje ſym, ale tola ſo mój wopor Bohu ſpodoba.“

Abalrich: „Ty žaneje luboſcze ſ nam nimaſč, hdyž chceſč naſ zaſy wopuſcźczi?“

Othilia: „Ja žaneje luboſcze ſ wam? O, žiwjenjo byč za waſ dała. Ale wjacj wam pomham w kłoſčtrje, hdyž z luby mi ſotrami ſo za waſ ſ Bohu modlu a ſwoje wopory Bohu za waſ podaram.“

Abalrich: „We ſwęcze mōžeſč z dobrym pſchikadom runje taſ wjele a wjacj cźinicź, dyžli w kłoſčtrje z modlenjom a poſuczenjom.“

Othilia: „Kiz chcežja doſpołni bycź, tym je kłoſčtyrſte žiwjenjo radžene.“

Abalrich: „Sčto tebi wobara, we ſwęcze taſ žiwa bycź, kaź w kłoſčtrje? — Nē, woſtaſi pola naſ a ja tebi we wſchitkim wolu woſtaju.“

Dokelź bēſche Othilia we kłoſčtrje woſebje teź poſtuſčnoſcź namuſknyła, a haſo nalēpſchi wopor zeznała, podcziſny ſo nanowej woli. Bēſche wjeſoła, zo jej nan hewaſ we wſchitkim wolu woſtaji. We wutrobje žwjeſelena, dźeſche kroczel dale a woprowaſche Bohu ſlub knjeźniſtwa na czaſ žiwjenja. „Ehcu nēhdy do towaſtwa tyč, koſiž w bēlyč draſtač jehnjo pſchecy ſežēhujaj, hdyžkuli dze.“ Taſ pſchi ſebi wobzamkny a Bohu ſlubi.

Wobſtajnoſcź jeje wole bu hiſcēze wjele ſpytowana. Hiſcēze junu ſahaſche Zwjerdofka do jeje žiwjenja. Wōn žadaſche za ſwojoho ſyna Othiliu do mandželſtwa. Abalrich žwjeſeleny tōnle namjet pſchija, a khwatajcy Othilii žjewi, pra-jicy, zo je to za nju wulke zbožo. Othilia bjez dołbohoho rozmyſljenja namjet wotpołaza: „Sym ſebi toho za namoženju wuzwolita, kostryž je mi woczī wotewriſ. Druhomu njecham a njebudu pſchikſcēcź.“

Abalrich rjekny: „Sym jomu ſwoje ſłowo daſ a ty dyrbiſč poſlučacź.“

Othilia wotmłowi: „Ale mi ſy prjedy ſłowo daſ, zo mi we wſchitkim wolu woſtajiſč. A prēnje ſłowo plačji.“

Zaſy prajēſche Abalrich: „Njechacź-li z do-brym, dyrbiſč ze žym. Ale twoja wola ſo ženje njeſtanje.“

W Abalrichu pocźa ſtary horby duch wocu-

cźowacź. Hdyž Othilia to pytny, njerjekny niczo, ale ſkoržeſche maczeri nuzu. Z maczernej do-wolnoſcźu wopuſcēczi ſtradžu nanowy hrōb a wu-mēni ſwoju draſtu z proſcētku, kostryž ducy na-dehđze. Potom ſo ſkhowa, hdyž jeno macź wo njej wjedžeſche.

Abalrich zaſy zaſhadžeſche a daſche Othiliu wſchudze pytacź, ale njemōžeſche ju namaſacź. Bēſche ſo taſ na nju zwuczit, zo ſo jomu bjez njeje ſtyſkaſche. Taſ ſo joho wutroba zaſy žmjeſ-czi a Abalrich žjewi, zo jej žadyn žadźewſ ktaſcź njecha, ale zo ſmē žiwa bycź, kaź chce.

Berſwinda tule ſpołojacu powjeſcź Othilii poſta. Othilia ſo zaſy ſ nanej wrōczi.

8.

Žbožna ſlužba.

Abalrich ſłowo dđeržeſche a Othilii wolu wo-ſtaji. Haj, wona ſebi joho wutrobu taſ pſchi-koni, zo wōn we wjele wēcac̄ na jeje radu poſlučac̄ſche. Ženo w jenej wēc̄ njechac̄ſche jej po woli bycź, hdyž wona proſcēſche, zo ſmēta do kłoſčtra hičj.

Wōn prajēſche: „Ja tebj wjacj wot ſo nje-puſcēcźu. Mi derje njeje, hdyž ty pſchi mni njeiſy. Ja pocžinam ſtary bycź. Ty budžeſč moje wjeſelo a pomoc na ſtary džen. Ty mi nēhdy mojej woczī zamknyſč.“

Othilia džeſche: „O luby nano! to by ſo pomhacź hodžito, a nadobo by ſo moja a twoja wola dopjelnita. A by dobry, Bohu ſpodobny ſkutk dokonjaſ.“

Abalrich rjekny: „Sym wczipny, ſčto paſ zaſy maſč.“

Othilia wotmłowi: „W cyłym Elzaſu njeje žadyn kłoſčtyr za žōnſke. Ty maſč wjele kraja, kostryž puſty leži a tebi žanoho wužitka njenjeſe, dokelź jōn ničto njewobdžēta. Woporuj nēſčto ſ bozej cjeſczi a natwaſ tam kłoſčtyr a bližko njoho za ſo wobydlenjo. Taſ woſtanjemoj bližko hromadze.“

Abalrich mēnjeſche: „To wſchitko je rjenje, ale njebudžeja twoji bratſa pſcēz to pſchitrot-czeni?“

Othilia džeſche: „Ty mōžeſč ze ſwojim czi-nicź, ſčtož chceſč a ničto nima czi do toho ry-czečj. Moji bratſa njezmēja z toho ſčtoby,

dokeľ zmeja boze zohnowanjo z twojoho skutka.“

Adalrich khwilu pschi sebi rozmyslesche. Na to prajesche: „Ty masch prawje. Ale Bohu njecham puščinu dacz. Hdyž ty to žadašč, dosta- nješć rjanu krajinu z dobrymi kublami. Hrób Hohenburg dha nječ tebi sluscha ze wsami a ku- blami, kiž pod nim steja, a ze wschěmi prawami, kiž na nim wotpoczujaja. Wschitto to budž twoje herbstwo, z kotrymž směšč po swojim spodoban- ju činić. Za pschidam a wobstaram wschitto, sčtož t załoženju kłosčtra trjebasch. Za so ža- dam jeno bydleničto, hdyž bych hospodu na- maťai.“

Ze sylzami so Dthilia nanej za dobrotu dža- kowasche, dokeľ běsche wjacj dostaťai, hačž žadaťai. A běsche to njemahy wopor wot Adalricha; psche- tož Hohenburg běsche wosobna twjerdžizna a nje- pschewinity zakit napscheczo njepscheczalam.

Snydom powoľa Adalrich wustojnych twar- cow a dasche hrób pschetwaricž po waschnju kłosčtraw. Hrodej bu cyrkej pschitwarjena, kiž bu na mjeno najzbožniščeje knježny a maczerje bozeje Marije poswjeczena. Zboľa cyrkwoje bě- sčtaj dwě khapatcy, jena t čječzi swjatoho kschiza Žezusowoho, druha t čječzi swjatoho Jana kschče- nita. Na kromje wysokje stakj stejėsche khapala swjatych Wandzelow a w zahrodze tak mjeno- wana khapalka „sylzow.“ A ranju dasche Dthilia tsi lipy sabžicž, kotrež dyrbjachu t čječzi naj- swjeciščeje Trojicy roscž.

Dzesacž lět trajesche twarjenjo, prjedy hačž běsche wschitto tak pschihotowane, kaž sebi Dthi- lia pschejesche. Hdyž běsche wschitto dokonjane, bu biskop Leodegar z Antuna pscheproscheny, zo by kłosčtyr, cyrkej a khapale poswjecziť a knježny do kłosčtyrskoho zjenocženstwa pschijať.

Dthilia běsche so hižon prjedy dotwarjenja na hrób pschesydlita. Ze wschěch stronow pschi- khadžachn pobožne žonšte, kotrež wchychu w jeje towarstwje Bohu sluzicž. W časju poswjeczenja běsche tam hižon na sto a tsichyzi knježnow zhro- madženych, kotrež pať hiščće žadny wěsty porjad njemějachu.

Hdyž běsche wschitte džěto dokonjane, zhro- madži Dthilia swoje towarščki t muradžanju wu- stawtow a rycšesche t nim: „Wěm, najlubšče sotry, zo za Žezusa ženje došč činić njemožemj. Čješćerjow kschizowanoho Syna božoho njesmě-

dža tež najwjetsche pomorjenja wottraschicž. Ale zamjezujmy potomnicam wschitkon poroť, haťo bychmy jim njeznjesne brěmjo napołožite. Masch dom tak leži, zo dyrbinmy džěkać. Bjez wjele prócy ani wody njedostawamy. Pschi tutch džětač drje njebychu wschitte wulku krutobu znjesć móhće. Toho dla wobnjezujmy krutobu, kotraž by čžěto morika a bjez tróščta za duschu byla. Ženje pať njewostajmy tajke pocžinjenja, kotrež wutrobu rjedža a poswjeczeja.“

Wschitte do jeje raby zwolichu, hačžrunje běsche sebi někotražkuli wjetschu krutobu wustaw- tow žadaťai.

Drasta tutch knježnow běsche doľha, běta, wobpasana sutfaja, a doľhi schěroki pľasčć. Na hłowje mějachu schlewjer. Włosy do doľheju wopuschow zpłeczene po křhibjecze wisachu. — W jědži wobkedžbowachu wulku poměrnoscž a čžasto so kručze posčžachu. — Wodnjo a w noćy so wjacj kročž t božim službam a cyrkwinškim spě- wanjam zhromadžowachu. Swoje džěta ze swja- tym mjelcženjom a pobožnym rozpominanjom poswjecžowachu.

Dthilia bu za wěrschnicu wuzwolena a běsche wschitkim wuczerka a pschiklad kłosčtyrskoho ži- wjenja. Dokeľ běsche we swjatym pisuje derje znata, běchu jeje wuczby a napominanja mócne a pschěz swjatoho Duča zohnowane. Raczonstu rycž rozemjesche a wucžesche ju knježny, zo móhće cyrkwinške spěwanja ze zrozemjenjom a tohodla z wjetschim wužitkom spěwacž.

We krutosčzi napscheczo sebi Dthilia wschitte knježny pscheshasche a sebi samej wjacj nakla- dowasche, hačž sebi wustawki žadachu. Žeczny kšlěb a zemšte pľodny běchu jeje jědž. A picžu jeno wodu bjerjesche. Twjerdy kamjeň běsche jeje hłowat. Wulki džěl noćy modlenju wo- prowasche. Pobožnosć so na wschitte džěta a skutki wupšchestrjewasche. A to wscho njeběsche krotke zaborjenje spoczatnoho časja, ale jeje hor- liwoscž lěto wot lěta pschiběrasche. Tudy běsche poťoj namaťai, kotryž sebi jeje wutroba žadasche.

9.

Smjercž starscheju.

Adalrichej njebu džělenjo wot Dthilije čječke, dokeľ mějesche ju cyle blizko a možesche ju po spodobanju wopytowacž. Hdyž běsche we kł-

ſchtrze wſchitko pſchihotowane a zarjadowane, wobzamlny tež wón waźnu kroczel, ł kotrejž bęſche joho Dthiliyny wopor pozbudził. Njebjes dla bęſche ſo wona w mlodych lętach ſwęta wotrjeka a wón bęſche, to dyrbjesche ſebi wuznacž, jeno ze ſwętóm dzeržak a za njebjesa jara malo ſtutkowal. Ale hdyž pſchez ſtarobu mocy cžęta wotebëracž poczachu, poſylujowachu ſo w duchu myſle, kotrejž bęchu tam prjedy w ſtronu položene byłe: myſle na ſmjercž a węcžnoſcž. A pſchi tym mienješche, zo pola Dthilije najlępje tróſhta namaka. Tak wobzamlny, zo ſo tež wón na ſtary džen ſwęta wotrjeknje a cyle bohufkuzenju poda.

Tohobla woteda knjeiſtvo ſynam a rozdželi ſwoje kubła mjež nich. Zarjadowawſchi ſwoje cžasne naležnoſcže, cžisny ſwętne ſtaroſcže wot ſo a pſcheydli ſo ze ſwojej mandželſkej na Hohenburk, hdyž bęſche za njoho wobhdenjo pſchihotowane. To bęſche kudy wumjent, kiž bęche ſebi wot ſwojeje bohatoſcže wuzwolil.

We wſchędnym wobkhabžowanju z Dthiliu pſchibërաſche joho pobožnoſcž a joho poſutnoſcž ſo podwoješche. Po njebothim cžasu joho bołoſtna khorocž napadny a jomu wjele cžerpjenja pſchihotowaſche. K tomu joho wutrobu dopomnecžo na prjedawſchu ſurowoſcž napschecžo Dthilii wobcžęžowaſche. Dthilia bęſche pſchecy wokolo njoho, zo by jomu woložnoſcž cžinila, joho tróſhtowala, poſylujaka.

Khorocž njechաſche wotebëracž, ale pſchibërաſche ſkerje a Wdalrich ſpózna, zo cžas joho cžasnoho pučžowanja ł kóncej bęži. Hiſcže junu žhromadži wſchitke ſwoje džęcži wokolo ſo. W jich pſchitomnoſcži doſta z wulkej pobožnoſcžu ſrędki ſwjatoſcženja, z kotrymiž cyrkej khorých na pučž do węcžnoſcže pſchihotuje. Po doſonjanym ſwjatym ſtutku napominaſche jich hiſcže: „Moje lube džęcži! Za ſkoro wot was póndu. Bóh mje pſched ſo žada. Za čhu pſched njoho hieč, dokełž ſym joho miłoſcž nazhonil. Nadjijam ſo, zo w joho huadže wumru a joho ſud bjež ſchłoby pſchendu. Spominaječe pobožnje na moju kudu duſchu. — Nětko dyrbjy was wopuſchcžicž a na ſwęcže zawoſtajicž. Bóječe ſo Bóha a cžeſcžuječe joho ſwjatu cyrkej. Dzeržče mjež ſobu bratrowſku pſchęžjednoſcž. Budžče dobrocžitwi napschecžo ſwojim poddanam a njezacpęječe ſwojoho zemjaniſkoho ſplachu dla niſkoho. Tak ſo

Bohu ſpoboba. We wſchędch węcach poſluchajcže na radu ſwojeje ſotry Dthilije. Wona je rozſwęcłena we duchu a hdyže wam pſchecy derje radžicž. — Poručžam was wſchędch do zakita njebjektoho Wóta, zo byčmy ſo pola njoho wjeſeli zaſy wohladali.“

Z cžežkej wutrobu ſo ſynojo z nanom rozžohnowachu, kaž bychu cžuli, zo joho na zemi wjacj njewohladaja.

Khorocž pſchibërաſche a ſmjertne będženjo ſo započža. Hiſcže junu kažաſche Wdalrich Dthilii: „Po ſmjercži proſch za moju kudu duſchu.“ Na to poda ſwęrnej a ſczerpnej mandželſkej Werſwindže ruku a mjež tym zo ſo cyrkwiſke modlitwy za mręjacych ſpęwachu, wudyčny ſwoju duſchu.

Dthilia započža hnydom nanowu próſtwu dopjelnjecž a woprowաſche wſchitke ſwoje paczerje a dobre ſtutki za joho zbóžnoſcž. Krucžicžo ſo poſcžeſche a druhe poſucženja pocžinjješche.

Póhrjeb bęſche, kaž ſo ſluſcha po waſchnju cyrkwie. Tu njepokazowaſche ſo zemjaniſka pyča, ale poſucžerſke žarowanjo. Spęwaſche ſo litanija za wotemrjetých, poſutne pſalmy a druhe cyrkwiſke ſpęwanja. Tarakaſke a toho runja ſpęwanja, w kotrychž wudowa za mužom ſkwiłi abó wudowc za žonu ſtona, tehdóm hiſcže njeznajachu, ale cyku wažnoſcž kładžechu, kaž to kaſtolſka cyrkej žada, na zaſtupnu próſtwu za duſchu wotemrjetoho kiſcęſžana. Z tutym wotpohladóm Dthilia wſchęduje nanowy rów wopytowaſche.

Berſwinda, kotraž bęſche ze ſwojim mandželſkim pučž poſucženja naſtupila, ſcžęhowaſche joho džewjecž dnów po joho pohrjebje do węcžnoſcže. Hdyž ſo w kſapali ſwjatoho Žana kiſcęženika modleſche, padny morwa ł zemi. Zeje ſynaj Etich a Wdalbert, na nanowy pohrjeb proſchenaj, pſchindžęſhtaj runje prawje ł macžeronomu pohrjebje a wubžęleſhtaj kudy wjele jałmožny, zo by ſo za wotemrjeteju ſtarſheju z wjele hortow a džaſomnych wutrowow ſpęwalo.

Dthilia ſo za wotemrjeteju ſtarſheju wjele modleſche. Z kutydm poſucženjom, z nutrydm modlenjom, ze wſchelakim pomorženjom čyſche božej ſprawnoſcži doſcž cžinicz. A za pjecž dnów widžęſche, kał bu nanowa duſcha wot cžródy jańdželow do njebjes pſchewođžana.

Mjez khorými.

Strowy khoromu njewěri. Sčtož ze sam-
snoho nazhonjenja na sebi samym njebožo, ho-
rjo, nuzu, khorosć, zrudobu njeznaje, njemóže
sebi pschi najlepšej woli a najmjehšej wutro-
bje prawje wujasnić, kak czežcy tajke wěcy čžo-
wjeka kłóča. Z tejele winy je na swěcže telko
twjerdych, njesmilnych wutrobow.

Dhilia mějesche czuczihu wutrobu za cuzu
nuzu a sčezedru ruku k podpjeranju potřebnych.
Ale to njeběšche někajka pschinarodžena mjehšosć,
ale nazhonjena mudrosć, namjedowana mot hnady
božeje. Tohodla myslesche wona pschi zarjado-
wanju swojoho kłóštra hnydom pschi započatku
tež na pomoc, kotruž bychu tam bėdni namakali.
Žiwjenjo knježnow džělesche so do bohustženja
a služby bližšchoho. Wėdnosć a njebožo pyta a
namaka pucž k sobuzelnej wutrobje. Hohenburk
bu we krótkim času město, hdyž wobcžeženi
swój wotpocžint pytachu.

Alle pucž na wysoku horu běšche za starych
a khorých jara wobcžežny, někotrym snadž škó-
dny. Dhilia wjedžesche pomhacž. Wona dasche
deleka na južnej stronje hory hospodu za khorých
a khubých natwaricž, kiž bu pod zakit swjatoho
biskopa Miklawšcha stajena. Tak bu khorým
pucž zalutowany. Děkělž je starosć w duchu
hiščeje wažnišča wěc, dylži zastaranjo čžeka,
natwari Dhilia pschi horje tež cyrkwicžku za tych,
kotřiž deleka w hospodže pschewymachu.

Wšchėdnje Dhilia z hory dele džěšche, zo by
w hospodže khubých, khorých a bėdných wopytała,
khubých z jatmožnu zwjeselila, kłódných z jėdžu
a picžom woschewika, zrudnych tróšchowała,
khorým poslužowała. Pschi tym jej knježny po
riadu pomhachu. — Pschi rjanym wjedrje so
tajti pucž derje čžinjěšche, ale z časami nast-
wasche tajke wjedro, zo bu pucž z hory do doka
njemóžny. Tehdy bėdni hoscžo podarmo na
pschikhad knježnow čžachu. Toho dla natwari
Dhilia tež deleka kłóštyrk, hdyž knježny w zy-
mje po riadu pschewymachu, hdyž běšche pucž z
hory abo na horu wobcžežny abo njemóžny. Tak
khoru wodnjo a w nočy pomoc dōstawachu.

Do tejele hospody wza džakowna Dhilia tež
Hildegardu, kotraž běšche ju we małosći dlějšchi

čas kublata. Ze swojimaj rukomaj jej poslu-
žowasche a płacžesche z tym dobrotu, kotruž běšche
we swojej małosći wužiwała.

Dōstate dobrotu wopłacžecž je rjana wěc.
Alle to tež poban dokonja. Ršchescžanej so wja-
cy zaleži. Tón wě tež dōstate kšchidwy z do-
brotu płacžicž, hdyž so jomu pschiležnosć k tomu
poslicžuje. Dhilia pschindže njepšchecžel do ru-
kow, kotruž běšche jeje pomocy potrebny. Kycžel
Twjerdostal bu czežcy ranjeny do hospody swja-
toho Miklawšcha pschinjěsny. Dhilia joho hny-
dom spōzna a mějesche wosebitu kėdžnosć za
njoho. Hdyž běšche Twjerdostal zbonit, sčto
joho z tajkej lubosćju hlada, dopomni so na
kšchidwu, kotruž běšche pschėd dawnyh časom
jej a jeje swójbje sežinit. Wot spōznacž nje-
běšche daloki pucž k wuznacžu a ze želnosćiwěj
wutrobu Twjerdostal Dhilia swoje bjezbōžne
sččžuwanja wotprošchowasche.

Dhilia jomu wotmłowi: „Sčtož sy napsch-
cžo mi zhrěščit, to tebi Bōh wodaj. Mje
hrěšchnicu njeprosch, ale prosch Bōha, zo by nam
wšchitkim hnadny sudnik byl. Sčtož běšche zle
zamyslěne, je so z Bōha k naschomu zbožu wo-
brocžiko.“

Twjerdostal po tutym wujednanju mėrnischo
swojomu stěnczenju napschecžo hładasche a w ruko-
maj Dhilije mudychuy poslutnje swoje duchu.

Junu pschindže wusadny čžłowjek k wrotam.
Zoho napohlad běšche wobidny, a hrozny sinjerd
wot njoho cžehnjesche. Dhilia jomu jěsč nje-
sesche. Alle napohlad ju tak strōži, zo ju hrōžba
cytu pschewza. Dhilia chysche so wot njoho
wotwobrocžicž. Alle hnydom so dopomni, zo
mamy dobro čžinicž, nic jeno, hdyž so sam to
lōhcy čžini, ale tež tehdy, hdyž so nam to czežto
abo njemóžno zda. Tak zebra wšchu swoju mōc,
pschewiny stabosć pschirodnosće, wza khoroho
wokoło schije a podawasche jomu jěsč, kaž ma-
łomu džěsčju. Pschi tym sobuzelnje płakasche a
k Bōhu zdychowasche: „Rnježe, wrōcž jomu stro-
wosć, abo daj jomu sežerpnosć.“ Bōh wu-
styscha žadosć swojeje služownicy. Khoru nje-
běšche hiščeje dojedł a běšche strowy pčez božu
pomoc, na zastupnu prōstwu Dhilije.

W hospodže běšche zakazane, khuboho abo
khoroho wotpotazacž; sčtožkuli tam pschindže,
dyrbjesche pomoc namakacž. Alle junu běšche so

pschemjele ludzi naschło a wino njebosahafche, kotrež ł wołschewjenju dóstawachu. Hdyž bu to Dthilia zjemjene a žabane, zo by so kóždomu něščto mjenje hač hewał dało, rjekny Dthilia z dowěru na Boha: „Njeprawje by było, hdyž bychmy wbohi lud pschikrótczili, kotryž so na swój podžěl wjeseli. Ščož so na khudych nalutuje, nima božoho žohnowanja. Za nas budze so Bóh staracz.“ A hlej, pschez džiw boži napjelnichu so karany same wot so z winom. Nowa dowěra a wopornosč napjelnjesche wutrobny knježnow.

11.

Zbožna smjercz.

Tak bėšche Dthiliine žiwjenje stajny wopor pschėd Bohom. A Bóh dawafche jej pschiležnosč, tónle wopor pschėz dołhi čas woprowacz. Sto a tsi kėta wostaji ju Bóh na zemi. Tale wysoka staroba lubjesche blizku smjercz, a Dthilia so jeje njebojesche, dokełz bėšche so wščėdnje na nju pschihotowata.

Junu bėšche so ze swojimi czetami Eugeniu, Gundelindu a Altalu w kšapali swjatoho Žana kšėczenika dołho modliła. Stanywšchi wot modlitwy jim zjewi, zo nětko storo do wėcznosčje wotėndze. A hdyž bėšche jim z luboznymy słowami wo wėcznosčzi a jeje radosčach ryczala, zdasche so kaž by by do womory padła. Czety kšėcychu ju wubudzicž.

Skóncznje Dthilia woczzi wotewri a prajjesche: „Cžohobla scze mje we mojim swjatym wotpoczowanju zatorhnyte? Bėch we towarštwje swjateje Lucije a wužiwach njebjeste radosčje.“

To prajiwšchi pošła swoje czety, kiž bėchu do kłóštra pschijate, do kšapale swjateje Marije, zo bychu jej zbožnu smjercz wuprosyłe.

Hiščezje junu zhromadzi swoje knježny wokoło sebje a dóstawšchi swjate sakramenty, ryczesche ł nim: „Slepa sym so narodžila. Bóh je mi woczzi wotewrił. Ja pať sym jomu slubiła, zo slepa wostanu za wscho, ščoť hódne njeje, wot woblicza ł wobliczu wobhladane a do wėcznosčje wobhladowane bycz. Widžicy, tola slepa za swět mumru, kotryž mje zaslepil njeje. Hižon pocžina so moje woczko wjasnjecz a zerja wėcznosčje mi kšhadzeja. Nazdala hižon toho widžu, do kotrohož sym wėriła a kotrohož sym bjez pschė-

stacza pytała. Jasny džėn mi kšhadza. Žady mje leži czaś, kotrohož najskóncznišchi džėn je porno swėtku wėcznosčje slepa cžma. — Njezabladačze so do swėta, lube sotry! Budzje slepe za swět a hladačze sebi to, ščoť wustawki našoho towarštwja ł wospėschjenju kšėscžanskocho žiwjenja žadaja. Našch pucz je cžėmny a tola nima žaneje cžmy, hdyž we wotwobroczenju wot hinitych wėcow, we znjeseju czerpjenjom a we pocžinjenju wschoho dobroho pytamy jeniczey cžescž toho, kotryž je Wótė swėtkosčjom a kotrohož swėtko do wėcznosčje swėczzi.“

Z tajtimi słowami napominawšchi, prajesche Dthilia wšchitkim sotram božemje. Zlehnymwšchi so na kózo, kiž bė za mrėjacych pschihotowane, poda swoju dušču na dnju swjateje Lucije do rukow njebjestoho Wótca. Sotry pať jeje dušču božej milosčzi poruczachu, pobožnje spėwajo: „Bójczje na pomoc, Šwjeczi boži! — Kšwatajczje napscheczo, Žandželjo Knjeza! — Wzmiczje jeje dušču a wjedzčze ju pschėd wobliczo Wėrschnoho! — Kšhrystus njech ju ł sebi woznje, kiž je ju zawołať. — Žandželjo njech ju do kłina Abrahamowoho dowjedu. — Njech woznu dušču a dowjedu pschėd wobliczo Wėrschnoho.“

Pius IX. druhi Job.

Hdyž židowsta nowina „Kapitale“ swjatoho wótca smėšchich z Sobom pschirunafche, pomuzi nowina „Civiltta kattolika“ pschiležnosč, tele pschirunanjo nadrobnišcho rozestajecz. Cžitarjam „Krajana“ podamy tudy najwážnišche z tamnoho pschirunanja.

Pšchi wobhladanju swojoho žiwjenja smė Pius z Sobom prajicz: „Sprawnosč bėšche moja draťta, a kaž z plaščjom a krónu wobletach so ze swojim prawom. Wócžko bėch slepomu a noha kšromomu. Bėch wótė khudych a wėc, kotruž njeznajach, nanajpilnišcho pschėphtowach.“

Bóh mješesche spodobanjo na Piusu a rjekny ł satanej: „Sy tež hižom kėdžbował na mojoho wyschšoho mėšchnika, kotryž na zemi nima runjecza?“ Satan wotmolwi: „Zawėrno, njesluži tebi darmo. Njewozjewuje cyty swět joho sławu? Žadny kraj njeje, hdyž bychu joho z kšwalbu njeposypali. Žedny praji: „Pius IX. tutón muž boži, je zwjať našesje pschėjednosčje. Wón je, pschėz kotrohož smy žohnowani.“ Druhi praji: „Wuzwolenty služownik boži je pschikšok:

potorny a sprawny Pius, najkrucijšji rôžntj kamjen Vatikana.“ Spytaj pač, a vzmi jomu k hwalbu a daj ju pschewobročičjz do hanjenja a směšenja a zběžka: a potom wo hladašch swojoho wyščschoho měščnifa.“

A Knez rjetny: „Čziñ dja, kaž chceš. Kraj mojoho wyščschoho měščnifa dam do twojeje ruki. Seno joho wosobje nješchodž.“

A Satan woteñdže wot knjeza a zawoła sebi Mazzini-a Garibaldi-a a puščezji jej na bamža. Wonaj napadnyščtaj Piusa a mocowasčtaj joho, zo do cuzbnistwa čjetny. Me wscho so jimaj nje poradži a satan nje běšče z nimaj došč spolojom. Wón k hwatasche do Pariza a nadeñdže Napoleona. Jomu da wón swoje rozlazj a Napoleon je derje zapščija. Pod zakrywom, hačo by bamža schitowal, štutkowasche sam derje za satana. A čyła hela wótje wołasche: „Pěknje tač, Bonaparte!“ A hiščezje wótišcho stawa wołaschu, hdyž sebi Napoleon Kamillo Ravura hačo swěrnoho pomocnika pschija. Napoleon a Ravur započesčtaj swoje wuradžowanja a zebraščtaj bamžej pod wsčelakimi wurječemi kruč kraja po druhim, najprjedy Romagnu, potom Marli a Umbriu. A hela wołasche wótišcho: „škawa.“ Tola wosrjedž najlěpšchoho džela padny jomu Ravur a Napoleon počza škabnyčj. A satan do koho pytasche, zo by pschihodnoho pomocnika a džekaczerja namatal a namala joho. Ranza čehnjesche z wojakami a kanonami na Rom a Pius zhubi posledni kruč swojoho časnoho wobsedženistwa. We Waticanje jaty skorži na njesprawnoščj čžowjekow a na surowe podčičščjowanjo swojich swěrných poddanow. Ze ščerpnosčju a z podadžom do božeje wole njeje horjo a psčezitnosčj a zepjerajo so na swoju nje winomatosčj woła so k božeji sprawnoščji a widži so bližace sudženjo bože: „Šnydom, hdyž Knez stanje, budžezje wy powaleni a wón was ze stroželemi napjelni. Wasche wopomnječo budže kaž popjek a wasch khrībjet budže so do blóta zhibowacž.“

A Pius nje psčestawa Boha k hwaličj, kaž prjedy we dobrých dnjach a joho nadžija je we Bohu: „A hdy by Wóh mi žiwjenje wzał, budu so tola na njoho nadžijez. Woni su napsčezjo mi stanjli, ale njemóžeja wobstacž. Poniženi budžeja, kaž wschitčj prjedy nič. Kaž žitne kčohy budžeja porubani a wotrezani.“

Satan njemóže Piusa pschewobročjz a dyrbi z hañbu woteñez na swoje město. A wěščje so na Piusu dopjelni, sčtož swjate pišmo wo Sobje praji: „Wóh pohladowasche z hnadu na njoho a zohnowasche joho bóle, dylji hdy prjedy.“

Njezacpěj nikoho!

Bur běšče wosobnomu měščezanej drjewo pschiježek a we joho dworje z woza zmjetal. Pschi tym widžesche, zo někotři džekaczerjo nowy tóčnik zasadžuja a starj do kuta čžinychu. Šdyž běšče bur wot měščezana pjenjež doštal, rjetny: „Waschi džekaczerjo su starj tóčnik wotčžinyl. Za móhč jón hiščezje trjebacž. Ščto tebi za njón žadacze?“

Měščezanski kněz rjetny: „Wzmi sebi jón darmo: nam so wón tola na pučju wala.“

Bur: „Za so wam džafuju. Budže-li móžno, čju wam tež něščto k woli sčžiničž.“

„Ščto? mi něščto k woli sčžiničž? Ščto ty tola do so džeržič! Šdyž ja koho trjebam, móžu jomu tež zapščezič!“

Bur tykny swoju móščnicžtu do žala, pokłoni so a rjetny pschi woteñdženju: „Njeměczje mi za žlo, hdyž wam něščto k woli sčžiničž slubich. Wylslach pschi tym na pschikowo: „Žimi so zasty žeklaja.“

Na to pokłži sebi tóčnik na wóz a jědžesche ze swojim konikom pomaku domoj. Šdyž běšče doma swojeji žonje wschitko wupomjedal, rjetny wona: „Ty mješesche prawje, ale njetrebasche to wuprajicž. Tazch ludžo to njeradly škyscha. Za škuzach we mješezje pola bohathch ludži. Čzi so napsčezjo mi zadžeržachu, hačo bych ja jeno pól čžowjeka była. Za jim nješšym ženje ničjo napsčezjo prajika, ale šym wschitko ščerpnje žnješka. Psčez wěču rozwučžena wjedžach, so šym po božim žnamjenju a podobnosčji stworžena a zo we čyčtwi a kralestwje božim mjenje prawa nimam, dylji najwosobniščji zemjan. Po běšče mój tróščt, a tohodla mjelczach.“

Šdyž bur na starym tóčniku něščto toczesche, pomylsi sebi kóždy krocž na bohatoho měščezana a mješesche pschi sebi, zo by jomu tola radly něščto k woli sčžiničž.

Žunu nje džeklu popoždny džesche bur k nysčporu. Z nazdala hijom widžesche knješki wóz. Konjeji běščtaj so špěščitloj, pohončž bč z woza padnył a kněz we wozu wołasche žakostnje po pomocy. Bur špózna we nim tamnoho měščezana. Šhěšče hradny kolik a zasčozji z nim konjomaj pučž, pschimny jej ze šynymaj rukomaj za wuzdu, a zawoła na wustróženoho knjeza: „Njebojczje so; sčtož šym zapščimnył, to ja džeržu.“ Kněz wulěze z woza, a čyščje bureji móščen pjenjež dacž. Tón pač so podžakowa, prajicž: „Widžicjet

Žimi so zash zetkaja! Někto sym wam wotpřaczil tóč-
nit, kiž sčje mi darili."

Nuzna kščeženca.

Pšched někotrými lětami sta so, zo běšče w měsčje
Měš židowsta holcška Esther kšheszczanstej wučzbye pšchi-
tomna. Snjez farať wučzesche džězi, kať je kščeženca
ť žbóžnosći nuzna. Esther běšče jara ledžbnje na
joho słowa posluhata. Po wučzbye pšchiběžachu kšhe-
scczanske towarščki ť židowcy a woprašachu so ju,
hač so njecha kščezicž dacz? Esther žadašče sebi
kščeženca. Towarščki bježachu ť fararjei, a prošachyn
joho, zo by Estheru rozwuczil a wuřšczil. Tón jim
zjewi, zo to bjez domolnosče holcžcneju staršcejju čjinič
njemóže. Pšchi tym je napominasče, zo bychu so za
holcžku modliče. Towarščki džěchu z Estheru ť jeje
starščimaj a prošachu staršcejju wo tule domolnosč.
Staršcej to njedowoliščtaj.

Esther a jeje towarščki so zrudžichu. Tola jena
z towarščkow wjedžesche radu a prajesche: „Njeje dha
nas knjez farať wučzil, zo smě we nuzy sčtožkuli
kščezicž? Tudy je nuznosč: židowcy na duřcha je we
najwjetschim strasche, farať njesmě ju bjez domolnosče
kščezicž a staršcej njedataj domolnosč. Nam to za-
kazane njeje."

Woprašča so Estheru, hač chce wot njeje kščežena
bječ? Estherje běšče to prawje.

Towarščki rozwucžowachu Estheru pod swjatyh
kšchizom njedaloko cyrkwe, hđžěž so sřradju řřhadžowa-
chu. Ničto ničžo wo tym njepytny. Hđžž měnjachu,
zo je Esther we wěrje dosč rozwucžena, postajichu
džěh kščeženč.

Hđžž běchu so na postajenym dnju w cyrkwi zhro-
madžike, dopominichu so, zo dyrbi, je-li možno, někto
mužski kščezicž. Jena z holcžkow bježesche po swojoho
bratra. Tón najpřjedy ničžo z tym mčž njechašče.
Stónčnje dasče so nawabicz a džěšče sobu a wuřšczězi
holcžku na mčnenjo a po waschnju cyrkwe.

Ťi dny pozdžišcho řřhorje młoda kšheszczanka stra-
šcnje a džězi běchu we wuřškim strasche. Wupowje-
dachu knjezej fararjei, sčto su čjiniče. Farať mčnjesche,
zo je najlěpje, hđžž ze starščimaj porjezi. Mjez tym
Esther wumrje. Farať džěšče ť starščimaj a pra-
jesche, sčto je so stalo a zo je jeju holcška haťo kšhe-
scczanka wumrjela. Prošesche, zo by so Esther po
kšheszczanskim waschnju hrjebala. Stónčnje staršcej
do toho zwoliščtaj.

Někotre dny po pohrjebje pšchidžesčtaj tež staršcej
ť knjezej fararjei a prošesčtaj wo rozwucženjo a
kščeženca. Njeje kščežena džowla tule hnadu staršč-
maj we njebesach wuprořřha?
P. T.

Jandžel pěstón.

Běšče horcy džěh w lěczu. Stónco wyřoko na
njebesach stejesche a swoje palate pruhi runje na ze-
mju sčjelesche. Žane liščicžto so we wěřřku njehibuy.
Mučžny wot puczja, hlódnny a lacžny džěšče pobožny
muž pomatu po puczju. Njedaloko puczja žnjěncjo na
polu džěłachu, haťo by jich horcota njepřšimata. Muž
jim řřhwilu pšchihladowasche a njemóžesche zapřšhicz,
kať móžeja w tajlej horcoczje džěłacz. Postrowiřšči
jich prajesche jim: „Moji lubi ludžo! mi je was žel,
zo dyrbicže w tajlej horcoczje tať čježcy džěłacz."

„Ach, wotmłowi jedyn, tať horco a wobczěžno to
njeje, kať so wam zda. Z časami wotřšewuje nas
řřłódnny wěřřicž, a to dawa nowu móc. A čřłowjeť
je ť džěku stworjeny, kať ptacz ť lětanju. Dofelž
Bóh chce, zo dyrbimy sebi we pocže swojoho woblicza
swoj řřhlěb zasřuzecz, dha džěłamy z lubosče ť njomu
a džakujemy so jomu, zo nam strowosč a močy zpóž-
czuje a nas z řřjanyhmi žnjemi žohnuje."

A hđžž hiščče na nich hładajče, dohlada so,
zo jandželtojo mjez džěłaczjerjemi řřhodža a jich pót do
žłotyh řřudobjow hromadža a z běłymi řřchidlesčkami
řřłódnosč na nich machaja. A muž džěłaczjerjam pra-
jesche: „Žbóžni sčje, hđžž we tutym duřchu džěłaczje.
Přaju wam: jandželjo hromadža wasch pót a pšchih-
tuja wam řřłódnosč a wotřšewjenjo."

Řřhory kón a wjelki.

Starý kón běšče řřhorjeť. Wjelki to žhonicu a
pšchidžechu joho wopytacz. Widžich pak, zo bóržy
poczehnje, lehnychu so wokoto njoho a hładachu na
njoho a wón na nich. Kón jim prajesche: „Džicže
wote munje; móhli byřšče so natřřnyč; ja bjez toho
dořho wjach njebudu." Wjelki jomu wotmłowichu:
„Mý runje ničžo za džělo nimamy a je nam žel,
tebbe w řřhorosčě tať samoho wotřšajicž."

Řřhromý kón, lěni pos, přjany wotrocž — čřahnu
řřłódo do blóta.

Staf dolho domjacy štót mláde nosy.

Započátt.	Čas w uńdže.				Započátt.	Čas w uńdže.			
	lonje:	frutw:	wotwch, kozj:	swinjje:		lonje:	frutw:	wotwch, kozj:	swinjje:
	48 tydž. 4 d. abó 340 dnów (330—349).	40 tydž. 5 d. abó 285 dnów (240—321).	22. tydž. abó 154 dnów (146—158).	17 tydž. 1 d. abó 120 dnów (109—133).		48 tydž. 4 d. abó 340 dnów (330—349).	40 tydž. 5 d. abó 285 dnów (240—321).	22 tydž. abó 154 dnów (146—158).	17 tydž. 1 d. abó 120 dnów (109—133).
1. januara	6. decbr.	12. oktbr.	3. junij	30. hapr.	5. julija	9. junij	15. hapr.	5. decbr.	1. novbr.
6. —	11. —	17. —	8. —	5. meje	10. —	14. —	20. —	10. —	6. —
11. —	16. —	22. —	13. —	10. —	15. —	19. —	25. —	15. —	11. —
16. —	21. —	27. —	18. —	15. —	20. —	24. —	30. —	20. —	16. —
21. —	26. —	1. novbr.	23. —	20. —	25. —	29. —	5. meje	25. —	21. —
26. —	31. —	6. —	28. —	25. —	30. —	4. julij	10. —	30. —	26. —
31. —	5. jan.	11. —	3. julij	30. —	4. augusta	9. —	15. —	4. jan.	1. decbr.
5. februara	10. —	16. —	8. —	4. junij	9. —	14. —	20. —	9. —	6. —
10. —	15. —	21. —	13. —	9. —	14. —	19. —	25. —	14. —	11. —
15. —	20. —	26. —	18. —	14. —	19. —	24. —	30. —	19. —	16. —
20. —	25. —	1. decbr.	23. —	19. —	24. —	29. —	4. junij	24. —	21. —
25. —	30. —	6. —	28. —	24. —	29. —	3. aug.	9. —	29. —	26. —
2. měrca	4. febr.	11. —	2. aug.	29. —	3. septbr.	8. —	14. —	3. febr.	31. —
7. —	9. —	16. —	7. —	4. julij	8. —	13. —	19. —	8. —	5. jan.
12. —	14. —	21. —	12. —	9. —	13. —	18. —	24. —	13. —	10. —
17. —	19. —	26. —	17. —	14. —	18. —	23. —	29. —	18. —	15. —
22. —	24. —	31. —	22. —	19. —	23. —	28. —	4. julij	23. —	20. —
27. —	1. měrc	5. jan.	27. —	24. —	28. —	2. sept.	9. —	28. —	25. —
1. hapryla	6. —	10. —	1. sept.	29. —	3. oktobra	7. —	14. —	5. měrc	30. —
6. —	11. —	15. —	6. —	3. aug.	8. —	12. —	19. —	10. —	4. febr.
11. —	16. —	20. —	11. —	8. —	13. —	17. —	24. —	15. —	9. —
16. —	21. —	25. —	16. —	13. —	18. —	22. —	29. —	20. —	14. —
21. —	26. —	30. —	21. —	18. —	23. —	27. —	3. aug.	25. —	19. —
26. —	31. —	4. febr.	26. —	23. —	28. —	2. okt.	8. —	30. —	24. —
1. meje	5. hapr.	9. —	1. oktbr.	28. —	2. novbr.	7. —	13. —	4. hapr.	1. měrc
6. —	10. —	14. —	6. —	2. sept.	7. —	12. —	18. —	9. —	6. —
11. —	15. —	19. —	11. —	7. —	12. —	17. —	23. —	14. —	11. —
16. —	20. —	24. —	16. —	12. —	17. —	22. —	28. —	19. —	16. —
21. —	25. —	1. měrc	21. —	17. —	22. —	27. —	2. sept.	24. —	21. —
26. —	30. —	6. —	26. —	22. —	27. —	1. novbr.	7. —	29. —	26. —
31. —	5. meje	11. —	31. —	27. —	2. decbr.	6. —	12. —	4. meje	31. —
5. junija	10. —	16. —	5. nov.	2. oktbr.	7. —	11. —	17. —	9. —	5. hapr.
10. —	15. —	21. —	10. —	7. —	12. —	16. —	22. —	14. —	10. —
15. —	20. —	26. —	15. —	12. —	17. —	21. —	27. —	19. —	15. —
20. —	25. —	31. —	20. —	17. —	22. —	26. —	2. oktbr.	24. —	20. —
25. —	30. —	5. hapr.	25. —	22. —	27. —	1. decbr.	7. —	29. —	25. —
30. —	4. junij.	10. —	30. —	27. —	31. —	5. —	11. —	2. junij	29. —

Šuštych šydaja 28—33 dnów; kaczi 28—32 dnów; fruty 26—29 dnów; kury 19—24 dnów; hotbje 17—19 dnów.

Swobodomurniški sud.

Duchowny, kiž běše z Kairo do Pariza pschichoł, zo by pjenjež t zastaranju pohanstich džeczi hromadžił, powjeda sczěhowacy zatrašny podawł, kotryž nie-tniczomnosć, a bjezbóžnosć stradžnych towarštwow wobswědčuje.

W decembru lěta 1867 pschěhnych w Parizu, zo bych za sproty we sprotnicach we Kairje a Kartumje w Africh hromadžił. Sunu běch dobre žně měł a po wobczěžnych pučowanjach pschindžech wjeczor pozdže muczny do domu Jesuitow, hđžej běch hospodu dōstał. Z dšakownej wutrobu počach swój brevir*) spěwacž. Běch so khwilu modlit, běše to wołoko 10. hodžiny, krapaše so něchtō do mojih duri. Wocziniwšči widžach cžłowjela we wosobnej draseje, kiž so dwōrlimje pschede mnu polkonti. Na moje praschenjo, sčyto chce, wotmlowi mi z hšadlej ryczu: „Njemějeje za žło, zo was tał pozdže wobczěžuju. Proschu, pōjeje mrějacoho wopytačž, kotryž sebi was žada.“

„Ale cžoho dla chce wón mje cuzbnila mēčž a nježada sebi swojoho duchownoho?“

Muž wotmlowi: „Wón sebi rumje was žada. Chce-če-li žadosć mrějacoho muža dopjelnicž, dha khwatajeje.“

Za so wjach njepraschach, ale khwatach po sřhodje dele na hafu. Tu stejesche rjanh wōž. Cuzh muž jōn woczini a pomhaše mi do woza. Potom zacžini wōž a sřnyh so do luta. Pschi swētle drōžnych swēcow dohladach so, zo su tšjo mužojo zo mnu we wožu. Počach wołacž a chych z woza wustlocžicž. Sřnydom mje jedyn za krl hrabny, a hrozjesche mi z mjeczikom, a druhej so z revolverom**) na mnje mēriesčtaj. Za so podach a pschi sebi so t Bohu modlach, zo by mi zbōžnu smjercž popšchaf. Tamni mi woczji zawjaczachu a prajachu, zo so ničoho bojecž njetrjebam, je-li žmērom wostanu.

Sřny pučž so žanoho skowcžla njerhčjesche. Sđhž běchmy nělotre hodžiny jēli, zasta wōž. Buch do wulkoho twarjenja wjedženy, po sřhodach horje a dele, pschēz wjele jstiwōw wōdženy. Skōncznje wotwjazachu mi woczji. Běch chle sam we wulfej, rjenje wuhotowanej jstwi. Ale žane kožo abō khorožo tam nje-widžach. Sđhž hiščeje so stejo dživach, pozbēhny so z dalokoho kuczila muž we sřēnich lětach, czerstwy a strowy, z cžornymi wōsami. Njeznajach joho. Wón

mje pschēčelnje postrowi a proschēše mje, zo bych so zboła njoho sřnył. Powjedach jomu, zo sřny t mrējacomu žadanh, ale tudy ničtō tajki njeje.

Z bolosřnym posmēwřnjenjom muž prajesche: „Tomu je tał, kaž je so wam prajiko. Za sřny drje na cžele chle strowy, ale za hodžinu dyrbju wumrjecž. Proschu, pschihotujčeje mje na dobru, kšchēscžansku smjercž.“

Wuznach, zo njezapschiju, kał dyrbjał wōn za hodžinu wumrjecž. Wōn mi mērnje wotmlowi: „Chcu wam to z kōtka rozestajecž. Pschisřuscham stradžnomu towarštwej a mējach we tšysamym wšfote zastojnstwo. Pschēz 28 lēt sřny ze swojej mocu a nahladnosćju tutomu towarštwej sřuzik. Njedawno bu mi porucžene, zo dyrbju bohatoho a pobožnoho prālatu skōncowacž. Za so jim zaporōdžich, hacž runje wjedžach, zo budže moja njeposřuschomnosć po wustawlah naschoho towarštwu ze smjercju kšostana. Nětko sřny hžion t smjerczi wot-sudženy: za hodžinu dyrbju wumrjecž. — Pschi zastupje do tutoho towarštwu žadachu wote mnje pschisřahu, zo ženje, tež na smjertnym kožu nic, njecham duchownu pomoc mēschnikow pštačž. Za jim njeřšny na to pschisřahał. Mojich zaisřubow dla, kiž mējach wo towarštwu, su moju proštwu dopjelnili a mi mēschnika wōst-štarali, a to was cuzbnila, zo so towarštwu ničoho bojecž njetrjebał.“

Woprašach so, na kajle waschņjo budže kōncowany? Wōn wotmlowi: „Mh mamh wosebite waschņjo morjenja, kiž spēschnje skōncuje a žane wōschkōdženjo cžēla njepokazuje. Za sam sřny na tele waschņjo wjach hacž pōřta sobuřtwow naschoho towarštwu morik abō moricž dał, hđhž běchu nasche wustawki pschēstupili. — Sčtož je wot nas t smjerczi wotšudženy, njemōže so t žanomu sudnomu stołej wołacž, a hđhž by spřtał cžeknyčž, njebh jomu to ničžo pomhał; pschetož sřradžne sřče naschoho towarštwu su po wšchitlich krajach roz-schērjene. — Tota nětko prošhu, sřšchēče moju spowjedž. Wudže dołho tracž; pschetož moje swēdomjo je z křejju, boharubjenřtwami a ze wšchēmi žlōscžemi a hrēchami zapancane. Ženo hodžinku cžasa mam; tu chcu derje nakožicž.“

To prajich, klatny so zboła mje. Za t njebhju pohladnych a zbhchowach z tajkej nutnosćju, kaž hiščeje ženje we swojim žiwjenju, t Wōtcej smilnosćje, zo chcył wutrobu wbohožo hrēschnika rozjāsnicž a z wērnej žel-nosćju napjelnicž. Hodžina drje běše so minhla, hđhž so durje wotewriču. Nělotři mužojo zastupichu a chncchu wbohi wopor t smjerczi wotwjescž. Dolež spowjedž hiščeje dołonjana njeběše, proschēše hiščeje

*) „Brevir“ mjenuje so modlitna kniha duchownych.

**) „Revolver“ rēta wjacypokojte pistola, z kotrejž so wjach kōcž za sobu hjez wosebitocho nabijenja wustšēlecž hōdži.

wo poł hodźlny czaśa. Njechachu nicžo pschizwolicz; tola na moje próstwy pschidachu jomu dwachyzi minutow. Muż dołonia spowjedź wo cychm žiwjenju a dośta ze želnościzweje a tola zwjeseleneje wutrobu mješchniste wotwazanio. Wón moju ruku kofchese a ze slykami womadza. Swjate woprawjenjo jomu niemóžach dać, doleż bėch na to pschi khwatanju zabył. Za to dach jomu powostanku swjatoho kchiza, kiž pschecy pschi sebi noschach, a napominach joho, zo by swoju cyłu nadžiju na toho stajil, kotryž je na tymle drijewje swėt wu- možil a w mrěczju potutnomu mordarjeje wodak.

Wón kofchese swjatu powostanku pobožnje a sthowa ju na wutrobie. Sdyž so joho wopraschach, hacž nicžo ł wobstaranju nima, proschese mje, zo bych joho žonje a pobožnymaj džowkomaj, z kotrychž bėsche jedna knjezna w kłochtrje najswjećyšcheje wutroby Žezusoweje, z po- strowjenjom wozjewil, zo je z Bohom wujednany ze swėta wustupil. Zo by so pschibuznym wšchón dwěl wotemzał, dach jomu zapisnu knižku, do kotrejež wón napisa: „Ruba Klotilda! We wotamitnjenju, hdžez sym na tym, swėt wopuschćić, proschu tebe wo woadczo dla bolosće, kotruž změješ, hdyž wo mojej zatraschnej smjerczi žhonišch. Postroiw mojej lubej džesczi a wozjew jima wjesoku powjesć, zo z Bohom wujednany do smjercze du a z domėru woczaluju, zo was wšchėch we njebiesach zasy wohladam. Spėwajće pilnje za moju khudu duschu, zo by wotpoczint namakala. Wasch Theodor.“

Z džalnym pohladnjenjom da mi knižku naspjat a proschese, zo bych joho hščcze wjach tróschtowal. Rėbhm bėch to započal, stupichu schtrjo mužojo do jstwy a hrabnychu wotšubženojo. Za skoczich sriedža mjez nich a proschach, zo chychli jomu joho žony a džėczi dla žiwjenjo wostajicž. Woni na mnje njepo- fluchachu, ale z wusmėschjenjom a hanjenjom mje stromu stoczichu. Za psched nimi na kolena padžech a po- sfcizowach jim swoje žiwjenjo za wotšubženojo. Ale nicžo njepomhachse. Wón bu wjazany a z durjemi wuwjeđenny. Na prozy so wón hščcze ke mni wo- broczi a prajese z hčosom najkhubšcheje bolosće: „Wože mje, wysolodostojny wótče! Wóh wam zaptać, sčtož sčze na mni cžinik. Spomnicze na mnje we swojich paczerjach, wosebje na bozej mšchi.“

Durje so zawrjechu a kroczele so zdalowachu. Klaknych so a proschach Boha wo hnadu a smilnosć za duschu wotšubženojo. Zatraschna hróžba bėsche mje wobjala; pót so po mni lijesche. —

Skłocznje so durje wotamitnychu. Čłowjeł z

krachmaj rukomaj zastupi a za nim tšjo družh, a wobstupichu mje. Wupschestrjech swojej ruch — woni mi woczi zawjazachu. Sdyž bėchu mje zasy po wjele jstwach pschewjebli, wotwazachu mi woczi a bėch we pšchnej jstwi, hdžez so wulke towarstwo mužskich a žónskich zabawjesche. Posticžichu mi nėschto ł jėdzi a ł piczu. Njemzach nicžo, ale proschach, zo smėł woteńć. Zawjazachu mi zasy woczi a po sthodach wjedžechu mje z domu do woza.

Nėlotre hodžiny bėchmy jėli, hdyž wóz zasta a pohoncž mje z woza wubėhny a mje na nėschto twjerde sadzi. Sčto so mi stanje? Njemėrach sebi, so hib- nyč a woczalowach we kóždym wotamitu swoju smjercž. Hodžinu bėch takle we smjertnym strasche. Skłocznje ztorhnych rubiškto z woczow, a hlej bėsche rano, ja bėch sam a we zahrodze.

Wot zahrodnika žhonich, zo sym tšj hodžiny wot Pariza zdaleny. . . Ze zahrodnikom wjezech so do Pariza. Čhly džėn wostachu moje mysle pschi zatrasch- nym podamku zandženeje nochy. Na zajtra džėch do cyrkwiczi kłochtra knjeznow najswjećyšcheje wutroby Žezusoweje, zo bych božu mšchu za skłocwanoho džer- žal. K joho džowcy njemėrach sebi hieć.

Na zajtra pschi cžitanju nowinow žłožisčtaj so mojej woczi na zapis tych, kiž su pschez njezbožo wo žiwjenjo pschischi. Pschecžitach jich wopisanjo, ale nihdže njemidžach podobnosć z tym, kotrohož bėchu swobodomurnitojo morili. Stanych a džėch do cžėl- noho domu, hdžez morwych wustajeja. Tam so do- hladach na sutfnju a kaschcžit z powostankami, kiž na sčženje wišachu. Spóznach woboje a namakach tež cžėlo, kotrež pytach. Wobkėdžbowal mi prajese, zo su tele cžėlo z rėki wuczahnyli; nasskerje je sebi žiwjenjo wzał. Za nicžo njeprajach.

Na zajtra džėch zasy do tamneje cyrkwiczi božu mšchu džeržecž. Po bozej mšchi powoła mje jedna z knjeznow ł sebi a proschese, zo bych za jeje njezbožo- noho nana božu mšchu džeržal.

Wopraschach so, sčto je so jeje nanej stalo? Wona z wulkej bolosćju powjedasche: „Sym swojoho nana dwójcy žhubila, za cžas a za wėcžnosć. Sdy budžišche we bozej hnadže wumrjel, chychla so tróschto- wacz. Ale po bjezbóžnym žiwjenju nahle wumrjecž, — ach to je zatraschne! Ach, zo bych duschu swojoho nana wumozicž mólka, rady chychla cžifč czerpieć hacž ł sudnomu dnjej. Rady bych wšcho czerpijenjo a horjo na so wžala, jeno zo by so duscha mojoho luboho nana wumozila.“

„Zmėrujete so!“ prajach, „Rschizowany Zbóžnik je so nad nim we joho poslednej hodzinje smilit; wascha modlitwa je wuschachana.“

„Na tym dwėluju,“ wotmłowi mi knježna. „Mož nan bėšche sobustaw skradžnoho towarštwia, kiž žanoho mėšchnika ł mrvėjachm njepuschęzi.“

„A tola je wasch nan z Bohom wujednany ze swėta schoł.“ Z tymi słowami podach knježnje knižku, hdžež bėšche tamny muž list pišal. Wona spóžna nanowe pišmo, košęesche słowa tutoho lista a na kolena padnywšchi prajesche: „Wóh budž do wėcznosęje khwaleny. Mój nan je wumoženy.“

Pólski martrar.

W časach pschescęžhanjow dobywa cyrkej tež w naschich časach martrarjow. Tak so to we Pólstej stawa, hdžež ruske zakhadženjo napschecęzo cyrkwim njemdrjesche.

W žymje 1867 nadenidžechu ruscy wojach pólskoho pastryštkoho hólca, kiž w lėšu drjemo zbėrasche. Wobstupichu joho a prashachu so, kajtu ma wėru? Wjez bojoseęje prajesche hólczec: „Šym katholicki.“

Wojach žadachu wot njoho, zo by sebi kschiz po ruskim waschnju (wot prawicy ł lėwicy) scžinik. Katholicki čini kschiz wot lėwicy ł prawicy. Hólczec njeposkuchasche, ale scžini kschiz po katholickim waschnju.

Wyščł hroęesche hólcej, zo joho zatšelicęz da, je-li kschiz po prawosławnytm waschnju njecžini. Sproženjo hólczeca njezatraschi. Wzachu joho a pschijazachu shtomej a wojach so z tšėlbu na njoho mėrjachu. Hólczec wobłėdny, ale khróble prajesche modlitwu pschi sebi.

Wyščł ł njomu pschistupi a rjekny: „Katholicki pso, njesth wołoja hódny, kiž bychu wojach twoje dla rozšėleli. Ale, wobwjesęęz čje dam, je-li so kšėžorej a prawosławnej cyrkwim pschecęziwisch.“ Dasche joho wotwjazacę a ł dubej domjesęz a bu jomu powjaz wołoko schije zadžernjenty. Wyščł žadasche, zo by kschiz po grichistim waschnju čžinik. Hólczec wotmłowi, zo to njecžini.

Žasy mėnjeseche wyščł: „Schtoda powjaza. Čžisimny khablu do wodny.“ Wjedžechu joho na hat, kiž bėšche njedawno zamjerznył. Wuslėkanoho tšknęchju joho do džėry, kiž bėchu do lodu wurubali. Hólczec bėšche hacę pod pažu we wodže. Wyščł pschistupi ł njomu a rjekny: „Ty hjezbóžne stworjenje, čęesch nėtlo kschiz tał čžinicę, kaž to kšėžor porucęza?“

Hólczec njewotmłowi, ale pozbėhny wocęi ł njėbju,

a zebra wšęh močy a scžini sebi kschiz po katholickim waschnju. Wyščł zapocęza z nėkajtim klecjom, ale slyny prast zatorchny joho rycę: lód bėšche so pschekamał a hólczec a wyščł tepiščtaj so we hłubokim hacę.

Miščtrje, cžehń.

W mėscęe bėšche wobraz wustajeny, na kotrhnyž bėšche rjana cyrkej. Wokoło cyrkwje bėšche dołhi a slyny powjaz zadžernjenty. Čžłowjek we murjerškej drasęje cžehnjeseche ze wšęmi mocami za powjaz. Z boka pał stejesche djaboł a pschihladomasche kėdžbnje, sčto murjer čžini. Stóncžnje so djaboł murjerja woprascha: „Sčto tola čžinisch?“

Murjer: „Dyrbju tule cyrkej wotštronicę.“

Djaboł: „Sčto, cyrkej čęesch wotštronicę? Kat kšėtse drje to dokonjesch?“

Murjer: „Ža mėnju, za tšt abo sčtyri lėta to dokonjam.“

Djaboł: „Wjele zboža! Ža hižom pschęz wosomnacę stów lėt tosame džėlam a je njesthm dokonjał. Že-li ty to za tšt abo sčtyri lėta dokonjesch, wotstupju tebi radny swoje mėsto.“

Młóc žłoho pschiwucęjenja.

We Parizu bėšche so nėkajti młody čžłowjek wofomu hracęu pschiwucęžik. Dofelęz najbóle pschecy njezbožownje hrajesche, bėšche sebi hižom čžasto wotmyšłik, zo njecha wjach hracę. Ale w towarštwje tola žasn hrajesche.

Na swoje zbožo mėjesche njezbóžownny hracęł pschecęzela, kotromuž so dowėri. Z nim džėšche wječor na hjesadu. Wokoło pól nočy pocęachju nėtosth hracę. Młody hracęł čęysche so tež kšartow pschimacę. Žoho pschecęł joho proščesche, zo by njehrał, ale domoj schoł. Wotradženjo bėšche podarmo. Pschecęł žadasche joho listownju z 1200 nórtami a wostaji jomu jeno 200 nórtow ł hracęu. Na to wotštupi do pódlanšęje jstwy, a wza wot hracęka slubjenje sobu, zo jomu džensa wot tamnych tšfac nórtow ničzo dacę njetrjeba.

Dołho njetrajesche a hracęł pschibėža sebi ł pschecęselej po pjenježy. Pschecęł jomu ničzo njeda. Hracęł pocęa sebi je z kruthym žadacę. Pschecęł wotėndže. Hracęł joho za schiju hrabny a wołasche: „Schibalo, moje pjenježy ma dacę njechasch, kiž tał nuznje trjebam?“ Pschecęł so wobarasche a powoła so na prjedawšche wucęinjenje. Wšcho podarmo, hracęł pschecęzela bóle

dajesche. Na tajtu haru a wołanjo so ludžo zhroma-
džichu. Hraczł bu do kłódy wotwjedženty a dyrhjesche
tam 8 dnów sedjeć, dolełž bėšche so policajam spjeczłk.

We kłódy zařidže jomu žadoseč za hracžom. Z
jastwa puščęzenny dzałowasche so pscheczelej a slubi jomu,
zo wot nětku wjach hracž njebudže. A je słowo dzeržak.

Dži z pučža wšchomu, sčtož ł wopacznosčam wabi
abó pschiležnosč dawa. P. T.

Dopjelnı, sčtož džęczom lubijch.

Slubjenje, kiz džęczu čzinimy, dyrbi nam hafo
swjate pčacizč. Njelubı, sčtož dopjelnicz nječajch. A
njezabudž ženje na to, sčtož sy slubıl. Kšęščęzansch
starcshi! bječęze so na kędžbu, zo we młodych duschach
pomysłenjo na kju njezbudžicęze. Džęščęzowy pomjatt je
dobry a po 40 lętach so hiščęze na to dopomni, zo
je we něžnej młodosečji zjebane byfo.

Šendjelski general S. William Napier zetka junu
na hašy piečęlętnu holčęku, kiz jara pčatašche. Bęšche
karan rozrazhla, kiz dyrhjesche maczeri pschinjesč a nje-
węrsjesche sebi domoj hičž. General zasta a prajesche:
„Njeptakaj, ja tebi něščo dam, za čzož mőžesch dwaj
karanaj lupicž.“ Wjesele wupschestrje holčęka swoju
ruczku a čzatašche na pjenęz. General pomasa do
zaka, ale njemęjesche nicžo pschi sebi, dolełž bęšche sebi
mőščen doma wostajıl. Duž rjekny: „Čzataj, moje
džęczo; pschindž jutse w tymšamym čzasu na tele něšto
a ja tebi pschinjesu, sčtož sym tebi slubıl.“

Doma namata general pišmo, pschęz kotrež bu na
jutjšich džen ł ministrej ł wobjedu pscheproschenny.
Sčto nětko? Mőžno njebęšche, wobaj pučęej w tym-
šamym čzasu čzinicz. Wón wobzamkny, zo čće mini-
strej pišacz, zo je slubıl, zo dyrbi w tutym čzasu něhdže
druhđe bęč. A wón čzinjesche tak a prajesche pschi
sebi: „Nihdy sebi njebych węrič, woczatowanjo mačeje
holčęki zjebacz. Wona bęšche tak pschewędečena, zo ja
swoje słowo dzeržęč budu. A ja sym je dzeržak.

Nabožništvo na komando.

Šęčęhowaca stamiznicęka dopofazuje, kał jara mőže
so swętna wšchinosč w duchownych naležnosčach za-
mylicž.

Bęšche pschęd něhdže 50 lętami w Rőlnje pod-
wyschł, kiz bęšche njekatholski a męjesche jeno katholicich
wojakow pod jobn.

To drje runje nicžo nowe njeje w pruskim wőj-

sku. Podwyschł bęšche hewak dobry čłowjek, drje kruty
we službje, tola nic pschęz męru hruby, a wojakow
klubu a njerozomuje njepschęščęžhasche. Wo katholicim
nabožništwe runje tak wjele rozemjesche, kaž kón wo
rolt, kotruz woracz pomha. Šdhž bęšche so něhdy
zash jutrowny čzas pschiblizil, a dyrhjadu wojach ł
spowjedzi a nazajtra ł Božomu blidu hičž, dōsta tež
nash podwyschł tule poručnosčę za svojich wojakow.
Tu pał njerozemjesche žanoho žorta: zhromadzi swo-
jich muži, poda so z nimi do chřkwe swjatooho Pan-
taleona a kędžbowasche kručęze, zo kőždy do spowjednoho
stola džęšche. Nazajtra rano zestupachu so wojach
zash, zo bychu ł wopravjenju schli. Tu stupi jedyn
z rjadu a runje pschęd podwyschłta, zo by pschisłuschnje
prajil: „Ja njemőžu džęnsa ł wopravjenju hičž, dolełž
nješlym wčzora w spowjedzi wotwjazanjo dōstač.“

„Sčto?“ zamola kruty knęz, „žane wotwjazanjo
dōstač? Ty drje ččesch so nam wuwinyčž; ale ja
čzi praju, z toho nicžo njebudže! Ty pōndžesch džęnsa
ł wopravjenju — a duž je hotowo!“

Bo Božej mišchi pschindže podwyschł wjesele ł wo-
jerskomu fararęej a wupowjeda swęru tuton podawł.

„Šlejęze, knęz farar, w službje njeznaju žanoho
žorta. Šdhž ręka: čęfacz — dha so čęsa, hdyž
ręka: ł spowjedzi hičž — dha so spowjeda, a hdyž
služba wopravjenjo pschitaza — ma so ł Božomu
blidu hičž! To nječ mi jedyn pschindže, kiz swoje
schęžętki w rjedže nima! Tak sej tež wuręč njedam
lubicz: „„Nješlym wotwjazanjo dōstač!““ To mōhl
mi kőždy pschilicz. Porjad dyrbi bęč!“

Ty so tutomu žortnomu powjedančęku smęsesch.
Tola pschęktadž sej je a namatašch, zo tajke wšchņjo
zakhadžęnja swobodnosčę węry a nabožništwa mori;
pschetož runje tak derje kaž pschitacz, mőže so na-
božništvo tež zafacz. Wōh daj, zo by nam pschichod
wjele tajlich pschitkadow njepschinjesł. I. S.

Šiřka, za jednu nohu popadujena.

Stara liřka bęšche so do pasli popadnyka a to za
jednu nohu. Pschindžęchu druge liřki, jeje džęči a
čęeth, a počęachu ju wobžaromacz a jej porokowacz, zo
je so tak hłupje do pasli popadnyka. Wone prajachu:
„Šdhž sy so ty, tak mudra a nazhonjena, lepicz dača,
sčto dha my młode?“ A wona jim wotmłowi: „Ach
moje džęči a čętki! hłupe liřki popadnu so za wščę
schtyri nohi, ale mudre, kaž ja, jeno za jednu.“

Sčto je najlěpsche w žiwjenju?

Ty snadž prajšć: młodosć. Wěrnó je, to je rjany čas, hdyž so w njewinowatosczi, bohobo-
jo sczi a pobožnosći pschěžiwi; pschetož poŋna wje-
sela a radosće, bohata na rjaných nadžijach je tehdom
młodosćina wutroba. Ale najlěpsche w žiwjenju wona
tola njeje. —

Sčto dha? Dobra, kruta strowosć? O ně! Abó
snadž wobstajne zbožo, wulke zamoženjo, čješćowne
powołanjo, wjesole, hjezstarosćne dnj? Wščo to je
dobre, ale njewěste, a traje krótki čas. Ale sčto dha?
Hlej, pschěb něsčto časom wumrje muž, kiž běsche
jara čješćeny, stejesche we wysočich zastojnstwach a běsche
we swojim žiwjenju wjele dobroho stutkowal. Ččasnych
kubłow mějesche dosć. Tón je tež wotmłowjenjo na
tamne prasćenjo pptał a pšób swojoho pschepytanja
swojomu pscheczelej pisał. Wón praji: „Najlěpsche
w žiwjenju je zbožna smjercz.“

Sčto ty k tomu mēnišć? Wěrnó je, smjercz
wumjedže čžkowjela ze žiwjenja na zemi a ze wschoho,
sčtož běsche we nim dobre za njoho. Ale wona wu-
wjedže joho tež ze wschoho, sčtož tam za njoho dobre
njebēsche a toho so najbóle jara wjele namała. Wona
dowjedže čžkowjela do žiwjenja, hdyž nicžo njeje,
sčtož by dobre njebyło, ale wschitko je tam ddbre, haj
jara dobre, wschitko je tam wozbožace a nima žane
pomjenšćenjo, wobschodženjo abo pschestaczo, ale traje
do wěcznosće. Haj, zawěrnó najlěpsche w žiwjenju
je zbožna smjercz. Tu sebi pschihotuj!

Za móžu.

Łacny studenta w kerczmje wjele wo swojich wē-
domosćach a sčto wscho móže, powjedasche. Druhi
hóscz, łotromuž běsche so na tajke šwalenjo posłuchacž
wostudžiko, prajesche: „Někto smy wscho slyšcheli, sčtož
wy móžecze, a my nic. Prajce nam tola tež, sčto
njemóžecze, a ja wam za to rukuju, zo ja to móžu.“

„Sčto ja njemóžu?“ prajesche studenta. „Swoju
worcžiznu zapłacžicž njemóžu, a je mi lubo, zo wy to
móžecze.“

Wschitcy so smējachu a tamny dyrbjesche móšćnicžlu
wucžahnyčž. I. S.

Sčłoda swěczki.

Bohata, ale pschěz mēru slupa Wórscha ležesche na

smjertnym łožu a lutowasche hišće. Hdyž sufobžina
pschidže a jej swěczku zaswěczi a do ruki poda, haŋny
ju Wórscha šwatajcy, a rjety: „Sčłoda swěczki.
Za móžu po čzmje wumrjecž.“ I. S.

Šal to pōndže?

Pšchi wumērenju noweje železnicy rjety zastojnil
burej, zo železnica pschěz joho bróžeŋ pōndže. Bur
nječasche nicžo wo tym slyšchecž. Hdyž pał zastojnil
to zasy wobkrucjesche, mēnjesche bur: „Moje dla. Ale
to wam praju: Njebudu tu běhacž wrota woczimjecž,
hdyž čcece je jēcž.“

Dobra wutroba.

Čarat napominasche na smjercz khoroho Młotsa:
„Młots, spominaj na swoju smjercz a wujednaj so ze
swojimi njepscheczelemi!“

Młots: „Mó, moje dla; ale Mikkawšlec Pētra
čchł rady hišće junu zmorstlacž.“

Čarat: „Młots, to njeidže. Wschēm dyrbišć
wodacž.“

Młots: „Mó, moje dla, hdyž dyrbi byčž, čcu
jomu wodacž. Ale, Surijo“ (šal wobroczi so k swo-
jomu synj), „šlub mi na ruku, zo ty to z nim wu-
čžinišć.“ I. S.

Woršt boži.

Wutoru pschěb swjatkami běsche so w kerczmje něsčto
železnistich džělaczerjom zhromadžiko. Šłóncznje zapo-
čžachu hjezbožnu tekliju: jedyn čžinjjesche mēšćnika a wu-
džělesche druhim woprawjenjo: kšlěb a pitwo, Hdyž
čchysche so šłóncznje sam woprawjecž, běsche karan hižom
próždnj. Duž wón smėjo rjety: „Nicžo wo to! ja
so z Wódrj napiju.“ A hlej, duch domoj padny tu-
tón džělaczer do Wódrj a zatepi so.

Škuboka bróžda — dołha šłoma.

Wows je dróžiči, dylki kón.

Dyrnje so zapłaty hańbowal, njesy hišće knjz.

Zyma so prajcha: sčto sy w lēcje džělat?

Serbste knihi a písma.

W nowisichm času je so wjach knihow a písnow za katholicich Serbow písalo a cšifacjalo, dyžli hdy přjedy. Serb ma nětko pschiležnosć, wjele wěcow we swojej macjerstej ryczi namatac, kotrej su t spofojenju swojich duchownych a časnych potrebnosćow spomožne. W scjehowachm zapisku namataš rjanu zběrku, z kotrejš mže sebi kóždy po spodobanju wuběrac.

a) Dospołne pacjerste knihi.

1) Dobte seńto.

na přwódnu rolu. Powutzacze a modleste knihe za katholicich Serbow. Jakub Kucjant. 1852. — 320 stronow. VIII. — Płacjzna 22½ nsl.; — 15 nsl.; — 10 nsl.

2) Šwězda.

Moblitna knižka za katholicich kšescjanow. — Handrij Duczman. 1872. — 184 stronow. XVI. — Płacjzna 18 nsl. — 6 nsl.

3) Duchowna Róžownja

swjateje Marije maćerje božeje a přecy čisteje knježny. Handrij Dučman. 1872. — 518 stronow. VIII. — Płacjzna: We rjanej wjagbje 2 tol. — We srěnjeje wjagbje 1 tol. 12 nsl. 5 np. — Zesčita 1 tol. 5 nsl.

b) Knihy za kšescjanste rozwuczenjo a pobožnosć.

1) Jězus, naš wuczeł, škfit a tróšcht we smjereji. Přědowanjno wot Pětra Duczmana (1778). — Wudał Handrij Duczman. 1867. — 24 stronow. VIII. — Płacjzna 15 np.

2) Zutrowna swěca.

Rozpomnjena wot Handrija Duczmana. 1868. — 15 stronow. VIII. — Płacjzna 1 nsl.

3) Róžowc

najzbóžnišceje knježny z rozpominanjemi a modlitwami. Handrij Duczman. 1869. — 40 stronow. VIII. — Płacjzna 25 np.

4) Swjaty Wótčzenaš,

wukładowany we přědowanju swjatoho Pětra Złotoskownoho. Pšchekóžit Handrij Duczman. 1870. — 8 stronow. VIII. — Płacjzna 3 np.

5) Pobožnosć na swatém Škłodže.

Z pšchibjacjom dweju Litanijom wudał Michał Hórnik. 1870. — 32 stronow. VIII. — Płacjzna 2 nsl.

6) Psalmy.

Přeložit Jan Laras. Z přidaćom laćanskich nyšpornych psalmow wudał Michał Hórnik. 1872. — 176 stronow. — Płacjzna 15 nsl.

7) Novena,

t. j. džewjeć dnów pobožnosć k česći zbóžneho naroda Jězusa Khrystusa. Spisat Michał Wałda. — Wudał Handrij Dučman. 1872. — 10 stronow. VIII. Płacjzna 12 np.

8) Wěnc knježnow,

abó wobrjadny a modlitny pschi nutšwědženju, drasczenju a stajenju knježnow cistercistoho rjada. Handrij Duczman. 1872. — 22 stronow. VIII. — Płacjzna 2 nsl.

9) Čžescjowanjo najswjećišceje wutrobny Jězusoweje a najswjećišchoho sakramenta moltarja. Handrij Duczman. 1872. — 14 stronow. VIII. — Płacjzna 15 np.

10) Krótke rozwuczenjo wo někotrych bratstwach swjatoho škapulira.

P. Arnold Werner, duchowny cistercistoho rjada we Ofsegu. 1873. — 35 stronow. VIII. — Płacjzna 15 np. — Wunoscht tuteje knižki je hało Pětrowy pjenjeł za swjatoho Wótca postajeny.

11) Smjertnicžka.

Zběrka modlitnow (a boža mišča) za wotemrjetych kšescjanow. Handrij Duczman. 1873. — 120 stronow. XVI. — Čžisty wunoscht tuteje knižki je za cyrkej we Čžornecach abo Baczonju. — Płacjzna 10 nsl.; — zesčita 8 nsl.

12) Jězusowe swjate rany

su kłoti, kotrej so pschěz najtwjerdšce wutrobny pschědobhwaja a najžymnišce dusče zahorjeja. — 1873. — 16 stronow. XVI. Ze swjecjattom. — Płacjzna 1 nsl.

c) Stawiznište knihi.

1) Žiwjenja Swjatnych.

Po rjebje cyrkwinškich stawiznow spisat Handrij Duczman. 1864—1872. — Dotal 10 zesčiwłow (7/14 stronow). VIII. — Płacjzna 1 tol. 20 nsl. — Jednotliwe zesčiwki po 5 nsl.

2) Šnadowny wopyt

swjateje Marije we Philippsdoršje. Spisat Jakub Kral. — Pšchidawł „Powitanja a čžescjenja najzbóžnišceje knježny Marije“ spisat Handrij Duczman. 1868. — 64 stronow. VIII. — Płacjzna 25 np.

3) Surowstwa

napschecjo wječhowstwu bamžow Piusa VI. a Piusa VII. — Wopisat Handrij Duczman. 1870. — 28 stronow. VIII. — Płacjzna 1 nsl.

4) Khostani pschescjeharjo bamžow.

Wopomnjeni wot Handrija Duczmana. 1870. — 22 stronow. VIII. — Płacjzna 1 nsl.

5) Biblijste stawizny

staroho a nowoho zatonja. Za katholicste wuczejnje wobdžefat Michał Hórnik. 1870. — 188 stronow. VIII. — Płacjzna 6½ nsl.

6) Porjedžene hwězdarstwo, Mikławsch Kopernik.
R 400 lětnomu narodnomu dnju M. Kopernika wopisał
Michał Górnik. 1873. — 16 stronow. VIII. — Pła-
cizna 1 nsl.

d) Powjedanczka.

1) Snehowka,

abó stawizna tšoch tšchcženow. Pšchekožit Handrij
Duczman. 1863. — 72 stronow. VIII. — Płacizna
2 nsl.

2) Drjewjany kšchij.

Powjedanczko za młodych a starych. Pšchekožit Handrij
Duczman. 1868. — 24 stronow. VIII. — Płacizna
1 nsl.

3) Muszka swjatojanska.

Powjedanczko za młodych a starych. Pšchekožit Handrij
Duczman. 1869. — 8 stronow. VIII. — Płacizna
5 np.

4) Krajana.

Katholška protyka za Hornju Łužicu na lěto 1874. —
Spisak Handrij Duczman. 1873. — 40 stronow. IV.
— Płacizna 25 np. — Tež su starsche lětniki tuteje
protyki dostacž po 1 nsl.

5) Dwójnikaj.

Powjedanczko z wjesneho žiwjenja. Spisak Handrij
Duczman. 1872. — 31 stronow. VIII. — Płacizna
15 np.

e) Wšchelkizny.

1) Pismowstwo

katholskich Serbow, (přenja zběrka). Zestajał Han-
drij Dučman. 1869. — 104 stronow. VIII. — Pła-
cizna 15 nsl.

2) Serbske rukopisne dróbnostki.

Zežberak Handrij Dučman. 1869. — 26 stronow.
VIII. — Płacizna 5 nsl.

3) Pomocna knižka

z mulicženju nowych a starych měrow a wašow. —
Serbski a němski spisak Handrij Duczman. 1871. —
72 stronow. VIII. — Płacizna 3 nsl.

4) Spěwy

za serbske šule. Wudawč za katholške šule. Z na-
kšadom Mačicy serbskeje. 1873. — 48 stronow.
VIII. — Płacizna 2 nsl.

5) Katholški Bosok.

Łudowy časopis. Dwójny w měsacu. Redaktor Jurij
Łuscjanskij. 1874. — Płacizna za sobustawny 15 nsl. (Za
to tež zeschowk „Žiwjenja Swjatyh“) Na pósce 17 nsl.

Łubny pomjenowane knihi móžeja so pola spisowarjow
abó nakšadnikow tšchsamych a tež w Wubyschinsje, Kšró-
scizjach, Kulowje, Katworju, Kalbicach, Kóženče a Wo-
trowje na znatym měscje dostacž abó wobstaraja so w naj-
krótschim času.

29. oktobra 1873

rano w 4 hodžinach 55 minutach
je so zbóžnje ze swěta minył

J. Maj. naš kral

Jan

Nepomuk Marija Józef,

w starobje 71 lět 10 měsacow 17 dnów.

Bóh daj Jomu zbóžny
wotpočink!

29. oktobra 1873

je kralowanjo w našim kraju
nastupił

J. Maj. naš kral

ALBERT.

Bóh daj Jomu dołhe žiwjenje
a žohnuj Joho kralowanjo!

Bóh škituj Saksku! mytuj
Serbow swěru!